

การลงโทษประหารชีวิตของสังคมไทยในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ตามแนวทางสหประชาชาติ¹

ตุลาการ ชัยนันทน์เกต²

Received: October 28, 2020

Revised: February 10, 2021

Accepted: March 10, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวินิจฉัยนี้เป็นการศึกษาข้อกำหนดแนวทาง และความสอดคล้องของสังคมไทย เกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายมาปฏิบัติ กลุ่มประชาสังคม และ กลุ่มนักวิชาการ พบว่าผลการศึกษาข้อกำหนดและแนวทางการลงโทษประหารชีวิตในคดี อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติเป็นเรื่องมาตรฐานสากลที่พึงปฏิบัติ แม้ว่าใน แต่ละประเทศจะมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หากประเทศไทยกำหนดแนวทาง ที่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติจะส่งผลให้สามารถลดความผิดพลาดในการดำเนิน คดีอาญาด้วยการลงโทษผู้บริสุทธิ์ และลดผลกระทบต่อเหยื่อได้ แนวทางที่เหมาะสมในการใช้ โทษประหารชีวิตในกรณีคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางของสหประชาชาติ คือ การใช้โทษประหารชีวิตเฉพาะในคดีเจตนาฆ่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต และอาจพักการใช้โทษประหาร ชีวิตในทางปฏิบัติ อีกทั้งการนำมาตราการแทนการลงโทษประหารชีวิตในฐานความผิดที่มีอัตรา โทษสูงถึงขั้นประหารชีวิตที่ไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ คือ กำหนดโทษจำคุก เพิ่มเข้าไปในบางฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตเพียงสถานเดียว การใช้โทษจำคุก ระยะเวลาที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนในการพ้นโทษ การจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่ได้รับการ ลดโทษ และการนำนักโทษประหารไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดที่ สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ การลงโทษ, องค์การสหประชาชาติ, การประหารชีวิต, คดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทย: ศึกษากรณี อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางสหประชาชาติ

² นิสิตปริญญาโท สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330 อีเมล: tulakarn0310@gmail.com

Death Penalty in the United Nations Guideline on the Most Serious Crime

Tulakarn Khayankhanket³

Abstract

The purpose of this qualitative research was to study the guidelines of Thai society concerning the death penalty. Using in-depth interviews with policy-makers, policy leaders in action, civil society groups and academic groups, the study found that the United Nations death penalty regulations and guidelines for the most serious crimes comprise the international standards, even though each country may have a different social and cultural context. In the case of Thailand, punishing innocents can result from errors in criminal prosecution. Considering the death penalty as judicial punishment specifically in cases of premeditated murder, the death penalty could be the most appropriate guideline since it involves loss of life. Additionally, the death penalty could be suspended in practice. Regarding Thai culture and society, there are several penalties that could replace capital punishment for the most severe offenses, yet they do not correspond to the United Nation guidelines. Adding more imprisonment in some cases, which are supposed to be solely sentenced to death can be an alternative. Likewise, long-term imprisonment with fixed time for acquittal and life imprisonment without mitigation is a possibility. Lastly, enabling opportunities to execute prisoners creates value to society. These are potentially generated by adjusting the United Nations guidelines for the death penalty in cases involving the most serious crimes in order to be consistent and appropriate in Thailand.

Keywords Punishment, United Nations, Death Penalty, Most Serious Crime

³ Student in Master of Arts Program (Criminology and Criminal Justice), Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok 10330. E-mail: tulakarn0310@gmail.com

1. บทนำ

การลงโทษ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทุกสังคมในโลกมาเป็นเวลานานับพันปี จุดมุ่งหมายของการลงโทษ เพื่อให้บุคคลผู้นั้นปรับเปลี่ยนแก้ไขทัศนคติและพฤติกรรมตนเองเสียใหม่เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ ในกรณีที่บุคคลผู้นั้นกระทำความผิดร้ายแรง สังคมอาจมีการลงโทษที่รุนแรงขึ้นตามความเหมาะสมกับการกระทำผิดของบุคคลผู้นั้น กล่าวได้ว่าการลงโทษเป็นกลไกชนิดหนึ่งของสังคมมาตั้งแต่ยุคโบราณในการควบคุมสังคมของตนเองให้อยู่ในภาวะที่มีดุลยภาพ (Whitmeyer, 2002; Netter, 2005; Verboon & Van Dijke, 2010)

การลงโทษมีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนกลายมาเป็นโทษทางอาญา สำหรับโทษทางอาญา ตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 โดยกำหนดโทษทางอาญาไว้ 5 สถาน ได้แก่ ริบทรัพย์สิน ปรับ กักขัง จำคุก และประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตถือเป็นโทษที่รุนแรงที่สุด รูปแบบการประหารชีวิตแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ซึ่งปัจจุบันใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยา ในขณะที่เดียวกันมีเสียงเรียกร้องจากองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนจากต่างประเทศให้ประเทศไทยยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยมีเหตุผลว่าโทษประหารชีวิตขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

โทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีกำหนดโทษสูงสุดของสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตมีวัตถุประสงค์หลักของการลงโทษ คือ การแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ยับยั้ง การตัดโอกาสในการกระทำความผิด เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคม หากแต่ปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไป โดยการลงโทษเน้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ อีกทั้งการใช้โทษประหารชีวิตไม่สามารถยับยั้งอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ สถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและในหลายประเทศทั่วโลก มองว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรม ขัดต่อสิทธิในการมีชีวิต (Right to Life) ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และหากมีความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม ก็อาจมีการลงโทษผู้ที่มีได้กระทำความผิดได้ และถ้ายิ่งถึงกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ที่มีความสำคัญด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การลงโทษประหารชีวิตก็เท่ากับเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้แก้ไขฟื้นฟูตัวเอง ซึ่งเป็นเหตุผลที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของหลายประเทศในปัจจุบัน สำหรับแนวคิดด้านการให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่มีผลต่อแนวคิดในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ประกอบด้วย ปณิญาสาภลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ถือเป็นมาตรฐานที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติที่ได้ร่วมกันจัดทำ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ

ประชาชนทั่วโลก ซึ่งการประหารชีวิตถือเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตของมนุษย์ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมทั้งพิธีสารเลือกรับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) มีข้อกำหนดที่สำคัญต่อการเคารพสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของพลเมืองในประเทศเป็นสำคัญ ซึ่งประเทศไทยได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของพิธีสารดังกล่าวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และสตรีผู้ที่ตั้งครรภ์ อย่างไรก็ตาม การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะอาญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดหรืออาญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด (Most Serious Crime)

นอกจากนั้น ตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) มีข้อกำหนดต่อการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการประหารชีวิตที่เป็นการทรมาน หรือการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมจะกระทำไม่ได้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่มีต่อนักโทษประหาร และกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต อนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสังคมโลกต่อทิศทางของประเทศไทยในด้านสิทธิมนุษยชนได้อย่างดีเยี่ยม และยังเป็นการสะท้อนถึงภาวะความตื่นตัวของประเทศไทยในการปรับตัวและเรียนรู้มิติทางด้านสิทธิมนุษยชนจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน การลงนามในสนธิสัญญาต่างๆ จึงเป็นการพัฒนาพื้นฐานหลักการทางด้านสิทธิมนุษยชนให้มีความเป็นอารยะและได้รับการยอมรับจากนานาประเทศว่าประเทศไทยให้ความสำคัญต่อมิติทางด้านสิทธิและศักดิ์ศรีของมนุษย์เป็นสำคัญ (สุมนทิพย์ จิตสว่าง, 2561)

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยได้มีการถกเถียงและเป็นประเด็นทางสังคมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อกรมราชทัณฑ์ประกาศการประหารชีวิตนักโทษเป็นครั้งแรกในรอบ 9 ปี เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2561 หลังจากที่ไม่มีมีการประหารชีวิตนักโทษมาตั้งแต่ พ.ศ. 2552 ซึ่งหากประเทศไทยไม่มีการประหารชีวิตเป็นเวลา 10 ปีติดต่อกัน องค์การสหประชาชาติจะถือว่าไทยเป็นประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติทันที สถิติจากกรมราชทัณฑ์การประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า นับตั้งแต่การเปลี่ยนการประหารจากการตัดคอมาเป็นการยิงเป้าในปี พ.ศ. 2478 จนถึง พ.ศ. 2546 มีนักโทษถูกประหารชีวิต 319 คน เป็นนักโทษชาย 316 คน นักโทษหญิง 3 คน และจำนวนผู้ที่รับโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยานับตั้งแต่การเปลี่ยนการประหารจากการยิงเป้ามาเป็นการฉีดยาในปี พ.ศ. 2546 นั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 7 คน เป็นนักโทษชายทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นนักโทษประหารชีวิตจากคดียาเสพติด จำนวน 5 คน และนักโทษประหารชีวิตจากคดีความผิดต่อชีวิตจำนวน 2 คน (กรมราชทัณฑ์, 2563) นักโทษ

ประหารชีวิตส่วนใหญ่ได้รับโทษประหารชีวิตจากคดียาเสพติด แต่คดียาเสพติดไม่ถือว่าเป็นคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ตามนิยามขององค์การสหประชาชาติ (International Commission against the Death Penalty, 2013) ซึ่งได้ให้นิยามของอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด คือ กรณีการกระทำผิดโดยเจตนาฆ่าคนและส่งผลให้เกิดความตาย อาจกล่าวได้ว่าการประหารชีวิตนักโทษด้วยวิธีการฉีดยาในประเทศไทยที่ผ่านมา ในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดจำนวน 2 คน จากคดีความผิดต่อชีวิต จึงเป็นไปตามการให้คำนิยามขององค์การสหประชาชาติ ตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด อีกทั้งไม่ขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) หากแต่การประหารชีวิตนักโทษประหารในคดียาเสพติดนั้นยังคงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร ที่จะกำหนดว่าเป็นคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์สูงสุดอันเป็นข้อยกเว้นสำหรับประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิต

จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจจะทำการศึกษาว่า ข้อกำหนดและแนวทางเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติตลอดจนแนวปฏิบัติของต่างประเทศ ความสอดคล้องของสภาพสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดเป็นอย่างไร เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามมาตรฐานสหประชาชาติ โดยศึกษาจากกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายมาปฏิบัติ กลุ่มประชาสังคม และกลุ่มนักวิชาการ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้นผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมในการกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด (Most Serious Crime) เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคตสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาข้อกำหนดและแนวทางเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติ
- (2) เพื่อศึกษาความสอดคล้องของสภาพสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด
- (3) เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามมาตรฐานสหประชาชาติ

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตทั้งคดีทั่วไปและคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต และการสังเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดทางด้านอาชญาวิทยา รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการลงโทษประหารชีวิตเพื่อนำมาใช้สร้างเป็นเครื่องมือประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับข้อกำหนดและแนวทางเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติ รวมถึงศึกษาความสอดคล้องของสภาพสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามมาตรฐานสหประชาชาติ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้แทนจากคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ จำนวน 1 คน และคณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน จำนวน 1 ท่าน 2) กลุ่มผู้นำนโยบายมาปฏิบัติ ได้แก่ ผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 ท่าน ผู้แทนสภานายความ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน 1 ท่าน ผู้แทนจากศาลยุติธรรม จำนวน 1 ท่าน ผู้แทนกรมราชทัณฑ์จำนวน 3 ท่าน 3) กลุ่มประชาสังคม ได้แก่ ผู้แทนจากกรมการสิทธิมนุษยชน จำนวน 1 ท่าน ผู้แทนจากแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน 4) กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ นักวิชาการทางด้านอาชญาวิทยา จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการทางด้านกฎหมายอาญาจำนวน 1 ท่าน และนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาระหว่างประเทศจำนวน 1 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความยินดีให้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวกับการวิจัย และอนุญาตให้ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลด้วยความสมัครใจ

4. ผลการศึกษา

4.1 ข้อกำหนดและแนวทางเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติ

ข้อกำหนดของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่สำคัญต่อการเคารพสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของพลเมืองในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต คือ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และสตรีผู้ที่ตั้งครรรภ์

จะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดหรืออาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด (Most Serious Crime) ตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกาฯ ซึ่งปรากฏในภาคที่ 3 ข้อที่ 6 ของข้อกำหนดกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ดังนี้

“ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกาฯ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์การลงโทษเช่นว่านี้จะกระทำได้อีกแต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ” (ภาค 3 ข้อ 6 ของ ICCPR)

“In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court” (Part 3, Article 6 of the ICCPR)

“บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี กระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้” (ภาค 3 ข้อ 6 ของ ICCPR)

“Sentence of death shall not be imposed for crimes committed by persons below eighteen years of age and shall not be carried out on pregnant women.” (Part 3, Article 6 of the ICCPR)

จากนั้นสหประชาชาติได้บัญญัติพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights) มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญต้องการให้ประเทศต่างๆ มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกที่ได้มีการลงนามแล้ว จะต้องไม่มีการลงโทษประหารชีวิตในประเทศดังกล่าวสำหรับอาชญากรรมทุกประเภทใดหากแต่สามารถใช้บทลงโทษประหารชีวิตระหว่างสงครามตามคำพิพากษาคดีอาชญากรรม

อุกฉกรรจ์ที่สุดทางทหารที่กระทำในระหว่างสงครามได้ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีการลงนามในพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights) ทำให้ยังคงมีการลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ

ภายหลังมีการถกเถียงกันว่าฐานความผิดใดบ้างคือ Most Serious Crime ในท้ายที่สุด สหประชาชาติจึงให้นิยามร่วมกันว่าคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดหรือ Most Serious Crime คือคดีเจตนาฆ่าและทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต (International Commission against the Death Penalty, 2013) เนื่องจากคดีต่อชีวิตนั้นเป็นคดีที่ทุกวัฒนธรรมเห็นตรงกันว่าการฆาตกรรมเป็นสิ่งชั่วร้ายแบบสากลในทุกบริบทสังคมและวัฒนธรรม นิยามต่อคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดยิ่งชัดเจนขึ้นเมื่อสหประชาชาติออกมาแสดงความกังวลถึงการลงโทษประหารชีวิตของประเทศไทยที่ไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ โดยพบว่าคดีเกี่ยวกับความมั่นคง คดีเกี่ยวกับยาเสพติด หรือคดีฆาตกรรมที่มีผลทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิตก็ตาม หากพิจารณาจากเจตนาและผลลัพธ์นั้นอาจยังไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ เนื่องจากบางคดีขาดเจตนาหรือขาดผลลัพธ์ที่ทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต หรือขาดทั้งสองปัจจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารและความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อแนวทางเกี่ยวกับลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติว่าเป็นเรื่องมาตรฐานสากลที่ควรพึงปฏิบัติ แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของสังคมไทยที่จะลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดอย่างสอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติได้นั้นทัศนคติของผู้กำหนดนโยบายก็มีส่วนสำคัญต่อการกำหนดนโยบายของการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด อีกทั้งหากประเทศไทยกำหนดนโยบายการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดสอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติจะส่งผลให้สามารถลดความผิดพลาดในการดำเนินคดีอาญาในการลงโทษประหารชีวิตผิดคน และลดผลกระทบต่อเหยื่อได้

(1) มาตรฐานสากลในด้านสิทธิมนุษยชน

ปัจจุบันประเทศที่เป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยสหประชาชาติมีความมุ่งหวังให้ประเทศที่เป็นสมาชิกยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ประเทศที่ยังมีการใช้การลงโทษประหารชีวิตอยู่นั้นสามารถลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดได้ ซึ่งแต่ละประเทศนั้นมีแนวคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน รวมถึงรูปแบบอาชญากรรมที่เป็นปัญหาในสังคมแตกต่างกัน ส่งผลให้การบัญญัติฐานความผิด

ที่มีโทษประหารชีวิตที่แตกต่างกัน แต่จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าทุกประเทศควรมีมาตรฐานที่พึงปฏิบัติอันเหมาะสมต่อความเป็นมนุษย์ของคนในประเทศ ดังบทสัมภาษณ์

“คือจริงๆ มันก็เป็นที่ถูกเถียงของเหล่าประเทศสมาชิกนะว่าจะให้ขอบเขตของคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดเป็นแบบไหน เพราะแต่ละประเทศก็มีแนวคิดเป็นของตนเอง แต่ยูเอ็นก็ต้องหาพื้นที่ตรงกลาง ซึ่งคือคดีเจตนาฆ่าแล้วทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต เพราะมันเป็นประเด็นที่ทุกประเทศ ทุกสังคมมองตรงกันอยู่แล้วว่าการฆ่าคนโดยเจตนามันมีความชั่วร้ายในการกระทำอยู่ ซึ่งความผิดแบบนี้เป็นความผิดที่เป็นสากล” (ผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มประชาสังคมกฎหมายระหว่างประเทศ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2563)

“ของเราก่อนข้างชัดเจนอยู่แล้ว ไม่ใช่เฉพาะ *most serious crime* เราอยากให้ยกเลิกทุกกรณี ไม่ควรได้รับการลงโทษประหารชีวิตเลย ในส่วนของกรณีของไทยเรามีข้อยกเว้นไม่ประหารชีวิตเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีหรือหญิงตั้งครรภ์ก็ถือเป็นความก้าวหน้า เพราะหลายๆประเทศยังมีการประหารชีวิตบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีอยู่ แต่สิ่งที่ *amnesty* เราณรงค์มา 40 กว่าปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2520 ก็คืออยากให้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในทุกกรณี ยอมรับว่า ประเทศแถบตะวันออกกลางเป็นประเทศที่มีสถิติสูงตามรายงานของการลงโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นศาสนาหรือวัฒนธรรมอะไรก็ตามแล้วแต่บนโลก เรามองว่าสิทธิหรือการลงโทษประหารชีวิตเนี่ยมันเป็นมาตรฐานสากล เราจะไม่มองว่าประเทศนี้มีวัฒนธรรมแบบนี้ประเทศนั้นมีวัฒนธรรมแบบนั้น มันเป็นเรื่องมาตรฐานสากล” (ผู้ทรงคุณวุฒิจากแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2563)

(2) ทักษะของผู้กำหนดนโยบายต่อการลงโทษประหารชีวิต

ไม่เพียงเฉพาะแต่แนวของสหประชาชาติที่กำหนดให้ประหารชีวิตได้ในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดคือคดีต่อชีวิตเท่านั้น แต่ปัจจัยที่ทำให้การขับเคลื่อนของนโยบายการลงโทษประหารชีวิตว่าจะขับเคลื่อนไปในทิศทางใด พบว่าทักษะของผู้กำหนดนโยบายก็เป็นส่วนสำคัญ ดังบทสัมภาษณ์

“ประเทศฝรั่งเศส ในอดีตยังมีการใช้ประหารชีวิตอยู่ ตอนนั้นมีแนวคิดของ *policy maker* ซึ่งมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนว่ารัฐจะดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิต ในขณะนั้นประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นด้วย แต่ผู้นำของเขาก็ยัง

ติดสินใจยกเลิกโทษประหารชีวิตไป ใช้มาลักพักนึ่งประชาชนก็รู้สึกคุ้นชิน และเห็นว่า มันไม่ได้มีนัยยะใดๆ ที่เกี่ยวข้องในการเกิดอาชญากรรมเลย หลังจากนั้นก็มี การสำรวจความคิดเห็นอีกครั้งว่าจะกลับมาใช้โทษประหารชีวิตอีกครั้งดีหรือไม่ สุดท้ายประชาชน ก็ไม่เห็นด้วยแล้วว่าจะนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่” (ผู้ทรงคุณวุฒิจากแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2563)

(3) การลดความผิดพลาดในการดำเนินคดีอาญาและการลงโทษผู้บริสุทธิ์

ประเด็นที่ส่งผลให้โทษประหารชีวิตไม่เหมาะสมที่จะใช้กับสังคมไทยคือปัญหาของ กระบวนการยุติธรรมที่ยังมีข้อผิดพลาด โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผิด ในการดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการ คือการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือ การสร้างพยานหลักฐานเท็จ ซึ่งขั้นตอนกระบวนการเหล่านี้ถือเป็นต้นทางของกระบวนการ ยุติธรรม หากมีข้อผิดพลาดตั้งแต่ต้นทางแล้วจะนำไปสู่ขั้นตอนต่อจากนั้น และในปลายทาง ท้ายที่สุดอาจมีการดำเนินคดีกับผู้บริสุทธิ์

อีกทั้ง หากประเทศไทยมีการลงโทษประหารชีวิตโดยยึดหลักอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ ที่สุดตามสหประชาชาติจะเป็นการลดฐานความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตรวมถึงลดจำนวน ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษประหารชีวิต ส่งผลให้สามารถลดจำนวนกรณีความผิดพลาด อันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมในการลงโทษผู้บริสุทธิ์ ดังบทสัมภาษณ์

“ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จากการล้างเลขของไทยที่เกือบจะครบ 10 ปีในการไม่ลงโทษ ประหารชีวิต แต่สุดท้ายก็มีการประหารตอนปี 61 ประหาร “มิก หลงจิ” ประหารผิด คนด้วยนะ ล้านเปอร์เซ็นต์ มิกไม่ได้เป็นคนกระทำ พี่ก็ศึกษาเอาคำพิพากษามา ดู ผู้กรรฯในสมัยนั้น เขาก็บอกว่าคดีนี้เป็นไปตามหลักฐาน มีนิติวิทยาศาสตร์ พอเราไปดู คำพิพากษากลับไม่มีหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์อะไรเลย เสื้อเปื้อนเลือดก็ไม่มี มีดก็ไม่มี แล้วพอดูคำพิพากษาพบว่าพยานเรียกคนร้ายว่า บิ๊กๆ ไปได้แล้ว เรียกบิ๊กนะ แต่คนถูก ประหารชื่อมิก คดีนี้พิพากษาโดยอาศัยพยานบุคคลคือเด็กที่อยู่กับคนตาย ก็เท่ากับว่า ไม่ใช้การรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ได้มีหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใดๆ เลย เพราะ รวบรวมไม่ได้ เหมือนเป็นการตัดตอนว่าเราไม่ใช่ประเทศที่จะยกเลิกโทษประหาร ไร้มิกก็รับเคราะห์ไป ความเป็นจริงแล้วกระบวนการยุติธรรมของไทยยังมีปัญหา ไม่ว่าจะ เป็นนิติเวช พิสูจน์หลักฐานอาจจะมีปัญหา ความน่าเชื่อถือในการรวบรวม พยานหลักฐาน ทำให้อาจประหารผิดคนได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะกรรมการ การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กรกฎาคม 2563)

(4) การลดผลกระทบต่อเหยื่อ

พบว่าประเด็นที่ไม่ควรมีโทษประหารชีวิตเนื่องจากในบางฐานความผิดที่ปัจจุบันกำหนดฐานความผิดไว้เพียงแค่จำคุก ถ้าหากเพิ่มอัตราโทษประหารชีวิตเข้าไปในฐานความผิดเดิม อาจส่งผลต่อเหยื่อหรือผู้เสียหายทำให้มีโอกาสดังกล่าวที่จะได้รับความร้ายแรงหรือความเสียหายที่มากกว่าเดิม ยกตัวอย่างเช่น กรณีเรียกร้องให้ข่มขืนเท่ากับประหารชีวิต ซึ่งการกระทำ ความผิดรูปแบบนี้ไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติต่อคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด อีกทั้งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงและความสูญเสียต่อเหยื่อผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น ดังบทสัมภาษณ์

“การมีโทษประหารชีวิตเนี่ย ถ้ามองในแง่ของเหยื่อวิทยา เน้นนอนว่าการมีโทษประหารชีวิตจะทำให้มีเหยื่อมากขึ้น การมีโทษประหารชีวิตเนี่ย ไม่ใช่จะทำให้ อาชญากรไม่กล้ากระทำผิดนะ 1.จำเลยบางคนไม่สนใจว่าโทษเป็นอย่างไร 2.จำเลยบางคนไม่รู้โทษรู้แต่ว่าแรงผลักดันที่จะกระทำผิดมันมีมากกว่า 3.จำเลยเป็นโรคจิต 4.ทำไปแล้วผู้เสียหายอาจได้รับผลกระทบที่มากกว่าเดิม” (ผู้ทรงคุณวุฒิจากศาลยุติธรรม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 สิงหาคม 2563)

4.2 ความสอดคล้องของสภาพสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของสภาพสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ความสอดคล้องภายในสังคมไทย ประกอบด้วย

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ พบว่าปัจจุบันแนวทางวัตถุประสงค์การลงโทษของไทย เริ่มใช้การลงโทษแบบแก้ไขฟื้นฟูซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติ แต่การลงโทษยังคงมีการพิจารณาเป็นรายกรณีรายบุคคลถึงความเหมาะสมในการลงโทษ โดยต้องมีการพิจารณาในการแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ แต่การลงโทษแบบแก้ไขฟื้นฟูเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นตอของปัญหาอาชญากรรม

อีกทั้งในแง่มุมมองของสังคมก็ได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพแก่สังคมอีกทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายจากงบประมาณ ในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมและได้สัดส่วนต่อการกระทำผิดเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำ แต่ยังคงมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทนในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ซึ่งยังเป็นความต้องการของสังคม

คติความเชื่อทางศาสนา พบว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธแต่คนในสังคมไทยกลับไม่ได้เคร่งครัดในหลักคำสอนของศาสนา โดยศาสนาไม่ได้สอนให้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวทางของสหประชาชาติ แต่ทัศนคติของคนในสังคมไทยอาจไม่ได้เป็นแบบแนวพุทธทั้งหมด เพราะในสังคมพุทธของไทยส่วนใหญ่ยังคงเห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิต และประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีกฎหมายอิสลามหรือกฎหมายชะรีอะฮ์ที่มีความชัดเจนในการลงโทษที่รุนแรงแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ตามฐานความผิดต่างๆ อีกทั้งความคิดความเชื่อทางศาสนาในแต่ละประเทศล้วนแล้วแต่มีการประทุติ ปฏิบัติ แนวทางเป็นไปตามบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งแนวคิดศาสนาที่ขัดแย้งต่อแนวทางของสหประชาชาติก็สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลได้

เศรษฐกิจและทรัพยากร พบว่าแนวโน้มนโยบายของกระทรวงยุติธรรมเริ่มมีการใช้การพักการลงโทษในบางคดีมากขึ้นรวมถึงเริ่มปรับอัตราโทษในคดียาเสพติด เพื่อเป็นการแก้ปัญหานักโทษล้นคุก และจากการใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟูมากขึ้นนั้นผลประโยชน์จะตกแก่ทุกฝ่าย ฝ่ายผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคม อีกทั้งสังคมหรือประเทศชาติจะได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพมากขึ้นเพิ่มขึ้นและแปรเปลี่ยนทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นอันตรายต่อสังคมให้กลายเป็นคนดีคืนสู่สังคม และรัฐก็ได้ประหยัดงบประมาณรวมถึงลดพื้นที่ในการควบคุมอาชญากรอีกด้วย

ภาวะทางสังคมในประเทศไทย พบว่า กระแสสังคมมีผลต่อการกำหนดนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต หากคนในสังคมยังไม่เห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางสหประชาชาติ ก็เป็นการยากที่ประเทศไทยจะมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในบางฐานความผิด อีกทั้งพบว่าในแต่ละยุคสมัย ทัศนคติของผู้กำหนดนโยบายรวมถึงกระแสสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะสอดคล้องกับบริบทในสังคมขณะนั้น และมีผลในการกำหนดนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ยกตัวอย่างเช่น หากยุคสมัยนั้นมีคติปล้นฆ่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จนทำให้สังคมรู้สึกหวาดกลัวและโกรธแค้นกับการกระทำอันเหี้ยมโหดของอาชญากร กระแสสังคมก็จะออกมากดดันให้ผู้กำหนดนโยบายหรือภาครัฐออกมาลงโทษอาชญากรเหล่านี้ และมีกระแสเรียกร้องให้นำโทษประหารชีวิตมาใช้อย่างจริงจัง

นโยบายและกฎหมาย การตรากฎหมายขึ้นมาใช้ในสังคม ต้องได้รับฉันทานุมัติจากสังคม จึงเป็นการยากที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงเสนอการลดบางฐานความผิดที่มีโทษประหารชีวิต โดยประเทศไทยนั้นมีฐานความผิดประมาณ 55 ฐานความผิดที่มีอัตราโทษสูงสุดคือประหารชีวิต โดยสามารถแบ่งลักษณะฐานความผิดได้เป็น 3 กลุ่มประกอบด้วย อาชญากรรมที่เป็นการกระทำต่อความมั่นคงของรัฐหรือคดีอาญาทางที่ร้ายแรงทางทหาร, อาชญากรรมที่มีผลต่อการทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต และการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของฐานความผิดที่มีอัตราโทษสูงสุดคือประหารชีวิตที่ไม่สอดคล้อง

ต่อแนวทางของสหประชาชาติ โดยอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางของสหประชาชาติ คือคดีเจตนาฆ่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ซึ่งประเทศไทยยังคงมีการประหารชีวิตผู้กระทำผิดในคดี ยาเสพติดเป็นจำนวนมากที่สุดตั้งแต่เปลี่ยนมาใช้การประหารชีวิตโดยวิธีการฉีดยา อีกทั้งขัด ต่อบทบัญญัติของสหประชาชาติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ความสอดคล้องภายนอกสังคมไทย

สภาพสังคมการเมืองระหว่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องพึ่งพาอาศัยจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องปฏิบัติตามแนวทางของประเทศที่สามารถกดดันเชิงระบบ เช่น ระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่งผลให้แนวทางการลงโทษประหารชีวิตจะต้องมีมาตรฐานปฏิบัติตามประเทศมหาอำนาจในช่วงเวลานั้น หากช่วงเวลานั้นประเทศที่เป็นมหาอำนาจ มีแนวคิดแบบโลกสมัยใหม่ เน้นการแก้ไขฟื้นฟู จะทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมโลก เพราะหากไม่ปฏิบัติตามจะมีการกดดันในเชิงระบบ ซึ่งเห็นได้จากกรณีที่ประเทศไทยมีโทษประหารชีวิตจริง แต่ในทางปฏิบัติแทบจะไม่มีมีการประหารชีวิต

มาตรฐานและแนวปฏิบัติของสหประชาชาติ พบว่า แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือแนวคิดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้คุณค่าในความเป็นมนุษย์ ประเทศต่างๆ จะต้องปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานสากล และประเทศไทยก็เริ่มมีการปรับตัวให้เข้ากับแนวทางของสหประชาชาติ โดยเห็นได้จากการที่ประเทศไทยมีโทษประหารชีวิต แต่ไม่ได้ปฏิบัติจริง รวมถึงการประหารชีวิตครั้งล่าสุดนายมิก หลงจิ ในปีพ.ศ. 2561 มีการประหารชีวิตในคดีฆ่าผู้อื่นอย่างทารุณโหดร้ายเพื่อชิงทรัพย์ ซึ่งถูกต้องตามนิยามของสหประชาชาติของคำว่าคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด

แนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามมาตรฐานสหประชาชาติ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม ในประเด็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามมาตรฐานสหประชาชาติและมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษประหารชีวิต พบว่าแนวทางที่เหมาะสมจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ

การใช้โทษประหารชีวิตในกรณีคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางของสหประชาชาติ พบว่าสภาพสังคมไทยยังไม่เหมาะสมหากจะยกเลิกโทษประหารชีวิตในทุกกรณี เพราะฉะนั้นควรเริ่มจากการที่เหลือคดีที่เป็นเรื่องชีวิตต่อชีวิตไว้ เพราะเป็นเรื่องที่ชั่วร้ายทัศนคติของสังคมยอมรับได้ยาก ปัจจุบันประเทศไทยมีบทลงโทษประหารชีวิตประมาณ 55

ฐานความผิด โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า บางฐานความผิดนั้นไม่สมควรที่จะมีโทษประหารชีวิต เช่น คดีเกี่ยวกับความมั่นคง คดีเกี่ยวกับทหาร ยาเสพติด เป็นต้น ฐานความผิดเหล่านี้บางฐานความผิดไม่มีความชั่วร้ายในตัวเอง

פקการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วมภาคี ICCPR ซึ่งแนวทางของสหประชาชาติในปัจจุบันนั้นมุ่งเน้นให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่จากเนื้อหาของภาคีนี้มีการระบุว่าประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตอยู่จะต้องประหารชีวิตเฉพาะคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด แต่จากการที่ประเทศไทยมีบางฐานความผิดที่ไม่สอดคล้องนั้น ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องให้แนวทางที่เหมาะสมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งจึงเสนอแนวทางให้ยกเลิกทุกกรณีไม่เพียงแต่กรณีคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด โดยเริ่มจากการפקการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ

กำหนดโทษจำคุกเพิ่มเข้าไปในบางฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตเพียงสถานเดียว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าในบางฐานความผิด เช่น คดีฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรอง มาตรา 289 ผู้กระทำความผิดมาตรานี้ จะต้องได้รับโทษประหารชีวิตเพียงสถานเดียว ส่งผลให้ศาลจะต้องตัดสินโทษประหารชีวิต โดยไม่สามารถพิจารณาเจตนาในการลงมือกระทำผิดของผู้กระทำความผิดได้ จึงมีการเสนอให้มีการพิจารณาถึงเจตนาในการกระทำความผิด ไม่ต้องการให้เป็นโทษประหารชีวิตสถานเดียวควรมีความยืดหยุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาสามารถวินิจฉัยได้

การใช้โทษจำคุกระยะยาวที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนในการพ้นโทษ ปัจจุบันเป็นการยากที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตไปเลย แต่อาจเสนอแก้ไขหรือเพิ่มมาตรากฎหมายเข้าไปหนึ่งมาตรา ดังนี้ “ความผิดใดที่มีโทษประหารชีวิตให้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิต ต้องรับโทษจริงเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปีหรือบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย”

การจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่ได้รับการลดโทษ และการให้อภัยโทษในวาระสำคัญควรพิจารณา พบว่าการประหารชีวิตกับการจำคุกตลอดชีวิตไม่ได้แตกต่างกันในเชิงความหมาย ถ้าหากโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นตลอดชีวิตจริงโดยไม่มีการพักโทษหรืออภัยโทษ หากเกิดปัญหานักโทษล้นคุก ก็สามารถให้การลดโทษในฐานความผิดที่ไม่ได้ร้ายแรงต่อสังคม อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดี

การนำนักโทษประหารชีวิตไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ พบว่าปัจจุบันคนในสังคมไทยรวมทั้งเหยื่อผู้เสียหายส่วนใหญ่ยังมีแนวคิดแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงเสนอการนำนักโทษประหารชีวิตไปใช้ประโยชน์ เช่น เป็นกองหน้าในสนามรบ หรือนำไปอยู่ในดินแดนรกร้างที่ต้องการการพัฒนาและขาดแรงงาน นำไปทดลองเชื้อโรคต่างๆ ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ แต่หากมีการแย้งจากเรื่องสิทธิมนุษยชน ผู้ให้

ข้อมูลสำคัญมองว่าบุคคลที่ไม่เห็นความเป็นมนุษย์จากผู้อื่นแล้วก็ควรหมดความเป็นสิทธิมนุษยชนไปโดยปริยาย

5. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทย: กรณีศึกษา อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางสหประชาชาติ โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้นำนโยบายมาปฏิบัติ กลุ่มประชาสังคม และกลุ่มนักวิชาการ ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นทั้งในแง่มุมมองที่หลากหลาย เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคบทั้งหมดแล้ว จึงรวบรวมข้อมูลเพื่ออภิปรายผลการศึกษา โดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อข้อกำหนดและแนวทางเกี่ยวกับลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดของสหประชาชาติ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นด้วยกับการที่สังคมไทยจะปฏิบัติตามแนวทางของสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยมองว่าประเทศไทยนอกจากควรยกเลิกโทษประหารชีวิตในฐานะความผิดที่ไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ถ้าเป็นไปได้ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตทุกกรณี พบว่าอุปสรรคของการที่จะทำให้ประเทศไทยยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตทุกกรณีหรือลงโทษประหารชีวิตเฉพาะคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด อาจเป็นกลุ่มผู้กำหนดนโยบายบางส่วนยังคงไม่เห็นด้วยที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต เพราะยังต้องยึดเสียงประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งถือเป็นฐานเสียงของผู้กำหนดนโยบายหรือของพรรคการเมือง แต่เชื่อว่า จะไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริง ยกตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศส อดีตเคยมีโทษประหารชีวิต และประชาชนฐานเสียงส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เห็นด้วยกับการที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ผู้กำหนดนโยบายเลือกที่จะปฏิบัติตามแนวทางของหลักสิทธิมนุษยชนรวมถึงแนวทางของสหประชาชาติ และดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิต ภายใต้อำนาจกดดันจากประชาชน ซึ่งหลังจากการยกเลิกโทษประหารชีวิตแสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตไม่มีนัยยะใดๆ ในการเกิดอาชญากรรม ส่งผลให้ประชาชนปรับเปลี่ยนความคิดไปได้ในที่สุด เพราะฉะนั้นในส่วนของประเทศไทยก็ขึ้นอยู่กับว่าจะมีกลุ่มผู้กำหนดนโยบายกล้าที่จะปรับเปลี่ยนในเรื่องโทษประหารชีวิตหรือไม่ โดยประเด็นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีตัวแบบชนชั้นนำ (Elite model) พบว่านโยบายกฎหมายต่างๆในสังคมไทยรวมถึงนโยบายเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตนั้น จะเห็นว่าหากรัฐไม่ให้ความสนใจหรือคิดจะเปลี่ยนแปลง นโยบายเหล่านี้จะไม่ถูกนำมาพูดถึง เนื่องจากแนวคิดของผู้กำหนดนโยบายที่มองว่าบทบาทและอิทธิพลของชนชั้นปกครองหรือผู้กำหนดนโยบาย

มีอำนาจในการตัดสินใจนโยบายอย่างเด็ดขาด ชนชั้นปกครองหรือผู้กำหนดนโยบายจะยึดถือความพึงพอใจหรือค่านิยมของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย โดยประชาชนไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายอย่างแท้จริง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่านโยบายการลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทยนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแนวคิดของประชาชนในสังคม แต่สาเหตุหลักที่นโยบายเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตยังไม่มี การขับเคลื่อนให้สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ นั่นคือตัวผู้กำหนดนโยบายที่ไม่เห็นความสำคัญของการลงโทษประหารชีวิตอย่างแท้จริง

ในมุมมองของเหยื่อวิทยา หากมีโทษประหารชีวิตจะทำให้เหยื่อได้รับความสูญเสียที่เพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น หากการข่มขืนมีโทษประหารชีวิต เหยื่อที่ถูกข่มขืนจะมีอัตราการรอดชีวิตที่ลดน้อยลง เพราะผู้กระทำผิดอาจจะมองว่าข่มขืนก็ถูกประหารชีวิต แต่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งให้เห็นความคิดเห็นว่า แท้จริงแล้วตัวอาชญากรไม่ได้มีการนึกคิดถึงโทษที่จะได้รับ แต่ลงมือกระทำเพราะความโกรธ ความหลง ความใคร่ และคิดว่ากระบวนการยุติธรรมมีช่องทางที่จะหลุดพ้นความผิดได้ เพราะฉะนั้นกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่โจทก์และจำเลยอย่างเที่ยงธรรม ทำให้การลงโทษประหารชีวิตไม่สามารถแก้ไขความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม เพราะฉะนั้นหากยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือคงโทษประหารชีวิตไว้เฉพาะคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด เป็นการให้โอกาสคนโดยเฉพาอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมของไทยที่ยังคงมีปัญหาโดยปัญหาเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นทางคือขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานดังที่พบเห็นในสภาพสังคมปัจจุบัน

ปัญหาสำคัญของประเทศไทยในเรื่องการลงโทษประหารชีวิต คือกระบวนการยุติธรรมที่มีความผิดพลาดในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งปัญหาเริ่มตั้งแต่ต้นทาง เช่น การรวบรวมพยานหลักฐาน การสร้างหลักฐานเท็จต่างๆ ซึ่งหากต้นทางของกระบวนการยุติธรรมบิดเบี้ยวแล้วนั้น จะนำไปสู่ผลกระทบที่ตามมาระหว่างกระบวนการยุติธรรมและไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมซึ่งอาจมีอัตราโทษสูงสุดคือประหารชีวิต เพราะฉะนั้นควรแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นทาง อีกทั้งเห็นด้วยกับการไม่ประหารชีวิตบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี และหญิงขณะตั้งครรภ์ ซึ่งสอดคล้องกับการแก้ไขกฎหมายเมื่อปี พ.ศ. 2546 ยังไม่ทำให้ใช้โทษประหารชีวิต กรณีที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิด โดยเขียนเพิ่มเติมเป็นมาตรา 18 วรรคสองและวรรคสาม “...โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี...” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2540 ในกรณีหญิงมีครรภ์โดยให้รอไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตร และให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่บุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาเพราะหากพิจารณาแล้วบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปียังถือว่าเป็นบุคคลอาจ

กระทำความผิดเนื่องจากขาดความสามารถที่จะแยกแยะความผิดถูกของการกระทำได้ และ เล็งเห็นถึงการให้โอกาสในการแก้ไขฟื้นฟู ในขณะที่ปัจจุบันยังคงมีบางประเทศที่ประหารชีวิต บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ในทางปฏิบัติอยู่ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศอิหร่านที่ยังคงมีการประหาร ชีวิตเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเด็กและเยาวชนอายุน้อยที่สุดที่ถูกตัดสินประหารชีวิต คือ 12 ปี นอกจากนี้ ยังพบว่าใน พ.ศ. 2559 ประเทศอิหร่านยังคงมีการประหารชีวิตเยาวชน ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อย่างน้อย 2 คน (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2561) โดยประเด็นนี้อาจทำให้ ประเทศไทยใช้เป็นข้ออ้างต่อสหประชาชาติได้ว่าการปรับตัวเพื่อสอดคล้องกับแนวทางของ สหประชาชาติ

อีกทั้งความชั่วร้ายในกฎหมายอาญาไทยไม่ได้หมายถึงสภาพความไม่ตีอันเกิดจากการ ฝ่าฝืนศีลธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ซึ่งมีความแตกต่างจากความชั่วร้าย ในความหมายทั่วไป เพราะฉะนั้นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายที่บัญญัติไว้ทุกมาตรากระทำโดยมี ความรู้ผิดชอบและโดยเจตนาหรือประมาทนั้นถือว่าเป็นความชั่วในกฎหมายอาญาของไทยแล้ว โดยบางฐานความผิดอาจไม่ฝ่าฝืนต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม (คณิต ณ นคร, 2547) ประกอบกับการพิจารณาความอุกฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายไทยคือการที่ผู้กระทำความผิดมีความ ชั่วร้าย เจตนาฝ่าฝืนข้อบัญญัติกฎหมาย และมีความร้ายแรงในการกระทำ โดยอัตราโทษสูงหรือ ต่ำขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำ เป็นไปตามแนวคิดในการแก้แค้นทดแทนและข่มขู่ ยับยั้ง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ 55 ฐานความผิดของกฎหมายไทย ยังไม่ถูกแก้ไขให้ สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ เป็นเพราะผู้กำหนดนโยบายในการบัญญัติของ กฎหมายไทยนั้นมองว่าทั้ง 55 ฐานความผิดมีความชั่วร้ายและอุกฉกรรจ์ แต่ในความเป็นจริงนั้น มาตรฐานของความชั่วร้ายยังไม่แน่ชัด อีกทั้งบางฐานความผิดนั้นล้าหลัง ยกตัวอย่างเช่น ความผิดอาญาทางทหาร ซึ่งปัจจุบันไม่มีภาวะสงคราม เป็นต้น เป็นเพียงทัศนคติของผู้กำหนดร่าง กฎหมาย ณ ขณะนั้น ซึ่งหากพิจารณาโดยยึดแนวทางมาตรฐานของสหประชาชาติที่มองว่า ความชั่วร้ายและอุกฉกรรจ์นั้นคือการเจตนาฆ่าผู้อื่นและทำให้สูญเสียชีวิตนั้น ประเทศไทยจึง ควรลดหรือปรับอัตราโทษประหารชีวิตลงมา เหลือเฉพาะฐานความผิดที่มีเจตนาฆ่าและทำให้ ผู้อื่นสูญเสียชีวิต ดังนี้

- 1) การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์มาตราที่เกี่ยวข้อง 107 และ 111
- 2) การปลงพระชนม์พระราชินีรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มาตรา ที่เกี่ยวข้อง 109 และ 111
- 3) การฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดี ราชนี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐ ต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรีหรือผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก มาตราที่เกี่ยวข้อง 132

4) การฆ่าผู้อื่น มาตราที่เกี่ยวข้อง 288

5) การฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าบุพการีฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำตามหน้าที่การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น มาตราที่เกี่ยวข้อง 289

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อความสอดคล้องของสภาพสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องภายในสังคมไทยอันประกอบด้วย

(1) วัตถุประสงค์การลงโทษ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าสอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติ เนื่องจากปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟูกับผู้กระทำผิดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเพื่อปรับปรุงผู้กระทำผิด (Reformation Theory) เป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และเป็นแนวคิดแบบสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) แต่ควรมีการปรับใช้เป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้กระทำผิด และวิธีการแก้ไขฟื้นฟูควรมีประสิทธิภาพ เพราะในขณะที่อยู่ในเรือนจำอาชญากรอาจจะมีพฤติกรรมที่ดี แต่หลังจากออกมาสู่สังคมจะต้องเจอสภาพแวดล้อมเดิม แรงชักจูง และแรงผลักดันให้กระทำผิดซ้ำอีก หากจิตใจของอาชญากรไม่เข้มแข็งพอ และไม่สามารถขัดเกลาได้อย่างถ่องแท้ นั้น ก็อาจนำมาสู่การกระทำผิดซ้ำอีกก็เป็นได้ อีกทั้งเครื่องมือที่จะสามารถขัดเกลาอาชญากรได้อย่าง 100 เปอร์เซ็นต์นั้นเป็นเรื่องยาก เนื่องจากกรมราชทัณฑ์เปรียบเสมือนปลายน้ำเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เพราะฉะนั้นจึงควรมีการพิจารณาเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาว่านักโทษหรืออาชญากรประเภทไหนควรได้รับรูปแบบวัตถุประสงค์การลงโทษตามความเหมาะสมกับความผิด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้เรือนจำหรือทัณฑสถานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยโดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริม และช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้รวมทั้ง ต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว และชุมชน ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำทัณฑสถานระบบเปิด (เรือนจำโครงสร้างเบา) และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังในเรือนจำทัณฑสถานระบบปิด การดำเนินงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังทั้ง 2 รูปแบบ จะมีการประเมิน ความรู้ ทักษะของผู้ต้องขังก่อนเข้ารับการอบรม และภายหลังที่ได้รับการอบรมในแต่ละด้าน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังมีความพร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคม และไม่หวนมากระทำผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ จะมีการสำรวจ ความต้องการการขอรับความช่วยเหลือ โดยจะมีการส่งต่อผู้ต้องขังที่ต้องการ

ขอรับความช่วยเหลือให้กับศูนย์ประสานงานส่งเสริมการมีงานทำ (ศูนย์ CARE) ของเรือนจำหรือทัณฑสถานแต่ละแห่ง เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือ หรือประสานข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยผู้วิจัยเห็นว่าโครงการนี้ของกรมราชทัณฑ์เป็นเพียงการแก้ไขฟื้นฟูแบบกลุ่มขนาดใหญ่ ไม่ได้มีการเจาะจงเป็นรายบุคคล เป็นการแก้ไขฟื้นฟูแบบมหภาค เนื่องจากอาจขาดทรัพยากรทางด้านต่างๆ ส่งผลให้อาจจะแก้ไขฟื้นฟูได้ผลแค่บางคน แต่อาจใช้ไม่ได้ผลกับผู้กระทำผิดบางคน เนื่องจากสาเหตุของการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ยังคงมีผู้กระทำความผิดซ้ำอยู่

(2) ศาสนา หากยึดตามหลักของศาสนาพุทธ การประหารชีวิตถือเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้นถือเป็นความผิดทางธรรม แต่ทัศนคติของคนในสังคมไทย ส่วนใหญ่กลับไม่เป็นไปตามแนวทางของศาสนา เนื่องจากบริบทและสภาพอาชญากรรมที่เกิดในประเทศยังมีปัญหาอาชญากรรมเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ทัศนคติของคนในสังคมไม่เป็นไปตามแนวทางของศาสนาได้อย่างถ่องแท้ อีกทั้งทางธรรมกับทางโลกนั้นมีความคาบเกี่ยวกันแต่ไม่ทั้งหมด การประหารชีวิตถือเป็นการกระทำ โดยกรรมนั้นจะประกอบด้วย กายกรรม คือ การลงมือประหารชีวิต เช่น เพฆณฆาตที่ต้องลงมือประหารชีวิตนักโทษ โดยจิตใจเขาอาจจะอยากหรือไม่อยากประหารชีวิตก็ได้ แต่ตามหน้าที่แล้วเขาจะต้องกระทำการประหารชีวิต วจีกรรม คือ คำพูดหรือการแนะนำให้ประหารชีวิต ยกตัวอย่างเช่น ผู้พิพากษาตัดสินประหารชีวิต โดยจิตใจของผู้พิพากษาอาจจะอยากหรือไม่อยากตัดสินประหารชีวิตก็ได้ แต่จำเป็นต้องทำตามหน้าที่และตามกฎหมายที่กำหนด มโนกรรม คือ เจตนาที่คิดอยากจะทำให้มีการประหารชีวิต ยกตัวอย่างเช่น คนในสังคมไทยส่วนใหญ่สนับสนุนให้มีโทษประหารชีวิตซึ่งขัดกับหลักการของศาสนาพุทธ โดยการที่คนในสังคมไทยที่เป็นชาวพุทธสนับสนุนให้มีการประหารชีวิต นั้นอาจจะถูกต้องทางโลก เนื่องจากอาชญากรที่ตัดสินประหารชีวิตผู้อื่นหรือลงมือฆ่าผู้อื่น ก็สมควรที่จะได้รับบทลงโทษในสิ่งที่อาชญากรกระทำ แต่อาจจะไม่ถูกต้องทางธรรม เนื่องจากตามหลักของศาสนาพุทธไม่ได้สอนให้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต บทลงโทษที่อาชญากรควรได้รับ อาจจะเป็นรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่การตัดสินประหารชีวิต แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถสรุปว่าศาสนาพุทธนั้นไม่เห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิต เนื่องจากหากพิจารณาเรื่องนรก สวรรค์ จะเห็นว่าคนทำดีจะได้ขึ้นสวรรค์ หากทำชั่วจะตกนรก ยกตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฆ่าบิดามารดา ฆ่าพระภิกษุสงฆ์ ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายสามเณรหรือพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจะเห็นว่าความผิดเหล่านี้นอกจากจะเป็นการกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย ยังเป็นความผิดที่หนังสือไตรภูมิพระร่วงซึ่งเนื้อหารวบรวมข้อความมาจากคัมภีร์ของพุทธศาสนารวม 30 คัมภีร์ กล่าวไว้ว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วหากตายไปจะต้องถูกลงโทษในนรกอีกด้วย และในนรกก็มีรูปแบบการลงโทษตามฐานความผิด (ณัฐพร นครอินทร์, 2553) ซึ่งขัดแย้งกับกรณีของจอมโจรองคุลิมาลที่ได้เช่นฆ่าผู้คนจำนวนมาก แต่พระพุทธเจ้าได้เสด็จ

เทศนาโปรดจอมโจรองค์ลิมาล จนกลับใจวางอาวุธหันมาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และบรรลุเป็นพระอรหันต์ แสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าเลือกใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งหากองค์ลิมาลเกิดในยุคสมัยปัจจุบันจะต้องถูกกระแสดังสังคมกดดันให้เข้าไปประหารชีวิตเนื่องจากกระทำความผิดซ้ำค่นเป็นจำนวนมาก แต่สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงกระทำนั้นขัดแย้งกับแนวคิดนั้นอย่างสิ้นเชิง แสดงว่าพุทธศาสนานั้นอาจจะเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่าคนผิดสมควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟู (สมภาร พรหมทา, 2548) ไม่ใช่การฆ่าให้ตายตงไปตามกัน แตกต่างจากประเทศที่นับถืออิสลามที่มีการประหารชีวิตเป็นจำนวนมาก เช่น ประเทศอิหร่าน ประเทศเหล่านี้จะนำหลักการของศาสนาเข้ามาเป็นหลักในการกำหนดกฎหมายอย่างชัดเจน เช่น กฎหมายชะรีอะฮ์ ความเข้มข้นของความคิดความเชื่อจึงแตกต่างกัน

โดยแนวคิดของอิสลามกับโทษประหารชีวิตนั้นเห็นว่ามนุษย์มีเจตจำนงอิสระในการที่จะปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติโดยพระผู้เป็นเจ้าของได้ให้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา รวมถึงให้สติปัญญากับมนุษย์เพื่อพิจารณาถึงสิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร ดังนั้น เมื่อมนุษย์ได้กระทำความผิดที่เป็นความผิดสมบูรณจึงควรที่จะได้รับโทษทัณฑ์ที่เหมาะสมกับการกระทำ โดยพระผู้เป็นเจ้าของทรงห้ามการฆ่าชีวิต นอกเสียจากเพื่อความยุติธรรม หมายควมว่า ชีวิตเป็นสิ่งต้องห้าม แต่เมื่อใดก็ตามที่มีความชอบธรรม ก็อาจจะประหารชีวิตนั้นได้กฎหมายอาญาอิสลามได้กำหนดความผิดที่อนุมัติให้ประหารชีวิตได้ 5 ฐานความผิด คือ 1) การฆาตกรรมผู้อื่นโดยเจตนา 2) การสละสถานภาพความเป็นมุสลิมโดยเจตนา 3) การผิดประเวณีการมีเพศสัมพันธ์ที่มีขอบ สำหรับชายหรือหญิงที่เคยผ่านการแต่งงานมาแล้ว 4) การปล้นทรัพย์ และ 5) การเป็นกบฏต่อรัฐ ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีการล้างแค้นทดแทน มุสลิมเชื่อและศรัทธาต่อกฎหมายอิสลามว่ากฎหมายที่ใช้ปฏิบัตินั้นเป็นกฎหมายที่พระผู้เป็นเจ้าของทรงประทานให้เป็นกฎหมายที่ถูกกลั่นกรองมาจากคัมภีร์อัลกุรอานและสุนนะฮ์ของศาสดามุฮัมมัด จึงเป็นกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลากว่า 1,400 ปี กฎหมายใดก็ตามที่ได้บัญญัติและนำมาใช้ในสมัยศาสดามุฮัมมัดโดยไม่มีหลักฐานยืนยันว่ากฎหมายดังกล่าวถูกยกเลิก ย่อมแสดงว่ายังคงบังคับใช้อยู่ต่อไป ไม่ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ในทัศนะของอิสลามอาญาประหารชีวิตก็จะยังคงบังคับใช้อยู่ตลอดไป ไม่อาจเปลี่ยนแปลงไปได้แต่สิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้คือ การลดจำนวนผู้ต้องโทษประหารชีวิต หรือไม่ให้มีอาชญากรที่ต้องโทษประหารชีวิต ควรหามาตรการที่จะรณรงค์มิให้เกิดคดีอุกฉกรรจ์ขึ้น เพราะเป็นต้นเหตุที่ทำให้ต้องประหารชีวิต หากไม่เกิดคดีอุกฉกรรจ์ที่ต้องระวางโทษถึงประหารชีวิต ก็ไม่จำเป็นต้องนำโทษประหารมาบังคับใช้และเมื่อเกิดคดีที่มีโทษประหารชีวิตขึ้น กระบวนการยุติธรรมของรัฐต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและยุติธรรมตั้งแต่ต้นทางคือการจับกุมดำเนินคดีจนถึงปลายทางคือกระบวนการของศาลโดยดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติหรือใช้

สองมาตรฐาน หากปฏิบัติเช่นนี้ได้ทั้งอาชญากรและผู้สูญเสียย่อมได้รับความยุติธรรม (อดิศักดิ์ นุชมี, 2561) แต่ในทางปฏิบัติญาติของผู้เสียหายยังสามารถเลือกที่จะให้อภัยหรือเลือกให้ผู้กระทำความผิดสามารถชดใช้ในรูปแบบอื่นได้ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้สามารถสอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติได้

(3) เศรษฐกิจและทรัพยากร พบว่ากรมราชทัณฑ์เริ่มมาใช้ในการพักการลงโทษในบางคดีมากขึ้น เพื่อเป็นการลดภาระจากการเกิดปัญหานักโทษล้นคุก สืบเนื่องจากการใช้วิธีการแก้ไขพื้นที่มากขึ้นนั้นส่งผลให้ได้ประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ฝ่ายผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี คืนสู่สังคม โดยหากมองในรูปแบบทรัพยากรมนุษย์ก็เท่ากับว่าประเทศชาติจะได้ทรัพยากรที่มีคุณภาพมากขึ้นเพิ่มมากขึ้น ฝ่ายรัฐก็ได้ประหยัดงบประมาณ พื้นที่จำกัดในการควบคุมอีกด้วยและผู้เสียหายก็ได้รับความรู้สึกถึงความยุติธรรมเกิดขึ้นแล้ว เพราะผู้กระทำผิดถูกจับดำเนินคดีรับโทษตามอัตราโทษที่สาสมกับการกระทำผิด รวมถึงผู้กระทำผิดพร้อมที่จะกลับตัวกลับใจเป็นคนดีคืนสู่สังคม สอดคล้องกับหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้กระทำ-ผู้เสียหาย-ชุมชนหรือสังคม โดยกระบวนการนี้จะเป็นกระบวนการที่เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย และหากทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจแล้ว ความสงบสุขและผลประโยชน์จะตกแก่สังคม แต่แนวทางหรือมาตรการที่จะมาทดแทนโทษประหารชีวิตจำเป็นจะต้องมีแนวทางที่เหมาะสม เพราะถ้าหากแนวทางนั้นไม่เหมาะสมหรือสาสมต่อโทษประหารชีวิตจะส่งผลให้ตัวผู้กระทำผิด ยังไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัว รวมถึงยังไม่รู้สึกสำนึกในการกระทำผิดของตนเอง และส่งผลให้ผู้เสียหายไม่รู้สึกว่าตนเองได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการการลงโทษหรือกระบวนการยุติธรรม และสุดท้ายความเสียหายต่างๆก็จะตกสู่สังคม ทุกฝ่ายไม่ได้ประโยชน์อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาที่มากกว่าเดิมตามมา เพราะฉะนั้นจึงควรมีแนวทางและมาตรการที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับสังคมไทยที่จะนำมาใช้แทนการลงโทษประหารชีวิต ควบคู่ไปกับต้นทางและปลายทางของกระบวนการยุติธรรมที่ดี

(4) ภาวะทางสังคม พบว่าในแต่ละยุคสมัย ทักษะคติของผู้กำหนดนโยบายรวมถึงกระแสสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะสอดคล้องกับบริบทในสังคมขณะนั้น และมีผลในการกำหนดนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ยกตัวอย่างเช่น หากยุคสมัยนั้นมีคิปล้นฆ่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จนทำให้สังคมรู้สึกหวาดกลัวและโกรธแค้นกับการกระทำอันเหี้ยมโหดของอาชญากร กระแสสังคมก็จะออกมากดดันให้ผู้กำหนดนโยบายหรือภาครัฐออกมาลงโทษอาชญากรเหล่านี้ และมีกระแสเรียกร้องให้นำโทษประหารชีวิตมาใช้ อย่างจริงจัง แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้วิจัยมองว่าภาวะทางสังคมไม่ใช่ปัจจัยหลักในการกำหนดกรอบนโยบาย แต่เป็นทักษะของผู้กำหนดนโยบายที่ส่งผลมากที่สุด สืบเนื่องจากวิธีการนำมาซึ่งกฎหมายนโยบายที่เป็นไปตามรูปแบบ Elite model คือทักษะของผู้กำหนดนโยบายเป็นสำคัญ

หากประเด็นการลงโทษประหารชีวิตผู้กำหนดนโยบายมองว่าไม่เป็นเรื่องสำคัญ ประเด็นนี้จะไม่ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อพิจารณา

อีกทั้งรูปแบบอาชญากรรมในประเทศไทยแตกต่างกับรูปแบบอาชญากรรมของประเทศอื่นๆ ในสหประชาชาติ รวมถึงกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นกระบวนการที่นำมาสู่การลงโทษประหารชีวิตนั้น อาจจะไม่ถูกต้องโปร่งใสเทียบเท่ามาตรฐานสากล และจากปัจจุบันตามสถิติของกรมราชทัณฑ์จะพบว่าจำนวนนักโทษในเรือนจำที่มากที่สุดคือคดียาเสพติด จึงถือเป็นปัญหาหลักของสังคมไทย โดยในอนาคตปัญหาอาชญากรรมอาจจะเป็นรูปแบบอื่นก็ได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติ ที่มุ่งเน้นว่าคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดคือคดีเจตนาฆ่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต จะเห็นว่าความอุกฉกรรจ์ในแต่ละสังคมนั้นแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศ A ได้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตไปแล้ว แต่ภายหลังเริ่มมีการก่อการร้ายที่รุนแรงและเป็นปัญหาต่อประเทศ ส่งผลให้ประเทศ A คิดทบทวนที่จะนำการลงโทษประหารชีวิต มาใช้กับอาชญากรรมการก่อการร้ายขึ้นมาอีก พบว่าในแต่ละช่วงยุคสมัยของแต่ละประเทศมีรูปแบบอาชญากรรมที่เป็นปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งอาจสอดคล้องต่อแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ณ ตอนนั้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นสิ่งที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด (mala prohibita) โดยเป็นความผิดที่เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดโดยอาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับศีลธรรมเลย ซึ่งต่างจากสิ่งที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) และหากยังคงกำหนดให้โทษเหล่านี้มีอัตราโทษสูงสุดคือปัญหาชีวิตอยู่นั้นนอกจากไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติแล้วยังอาจส่งผลให้ผู้กระทำผิดมีความรู้สึกถึงความเสี่ยงและความเสียหายจากการถูกจับกุมมีอัตราเท่ากัน คืออัตราสูงสุดถึงชีวิต จึงปรากฏให้พบว่าผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดได้ใช้ความรุนแรงต่อสู้เจ้าพนักงาน และในหลายๆ ครั้งก็มีความพยายามที่จะฆ่าผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนรู้เห็นในคดี เพื่อเป็นการทำลายพยานหลักฐานซึ่งเป็นต้นทางของการดำเนินคดีแก่ตัวผู้กระทำผิด ดังนั้น การบัญญัติโทษประหารชีวิตในคดียาเสพติดจึงมีผลกระทบต่ออัตราการเกิดอาชญากรรมอื่นอีกด้วย ปัญหาที่ส่งผลในมุมของเจ้าพนักงาน ผู้ปฏิบัติการซึ่งมีความเสี่ยงภัยมาก ในบางครั้งความรุนแรงของอาชญากรรมยาเสพติดส่งผลต่อเจ้าพนักงานอย่างมากถึงขนาดที่เจ้าพนักงานอาจใช้วิธีหลีกเลี่ยงการปราบปรามกับผู้กระทำผิดรายใหญ่ หรือกลุ่มองค์กรอาชญากรรมตัวจริง ถ้าเป็นเช่นนั้นปัญหายาเสพติดก็ยังคงไม่ได้รับการแก้ไขและปราบปรามเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของฝ่ายบริหารหรือผู้กำหนดนโยบายอย่างแท้จริง อีกทั้งการลงโทษประหารชีวิตก็ไม่ใช่ว่าเครื่องมือที่จะทำปัญหาอาชญากรรมลดลงอีกเช่นกัน แต่อาจทวีคูณความรุนแรง (ศุภชัย ปานพรหมมาศ, 2560)

(5) นโยบายและกฎหมาย พบว่าการตรากฎหมายขึ้นมาใช้ในสังคม ต้องได้รับฉันทานุมัติจากสังคม และปัจจุบันเป็นการยากที่ผู้กำหนดนโยบายจะมาเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษประหารชีวิต เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งเห็นได้จากปัจจุบันประเทศไทยยังมีหลายมาตราความผิดและมีบทลงโทษสูงสุดคือโทษประหารชีวิตนั้นไม่สอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติ โดยผู้วิจัยมองว่าวิธีการที่จะทำให้ฉันทานุมัติของประชาชนนั้นเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องต่อมาตรฐานสากลในด้านสิทธิมนุษยชน คือ รัฐหรือผู้กำหนดนโยบายควรให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตบนพื้นฐานทางด้านหลักอาชญาวิทยา ให้เห็นถึงสถิติของการเกิดอาชญากรรมในกรณีที่มีหรือไม่มีโทษประหารชีวิต หากฉันทานุมัติของประชาชนเปลี่ยนแปลงแล้ว รัฐหรือผู้กำหนดนโยบายก็ควรจะเป็นผู้นำทางความคิดไปในทางมาตรฐานสากลในด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อประโยชน์แก่สังคมและประชาชนอย่างแท้จริง เพราะจะเห็นว่าในฐานความผิดต่างๆ ที่มีอัตราโทษสูงสุดคือประหารชีวิต บางฐานความผิดที่ถือว่าเป็นการกำหนดความผิดทางอาญาเกินความจำเป็น

โดยปัจจุบันลักษณะฐานความผิดของที่มีอัตราโทษสูงสุดคือประหารชีวิตของประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) อาชญากรรมที่เป็นการกระทำต่อความมั่นคงของรัฐหรือคดีอาญาทางที่ร้ายแรงทางทหาร

พบว่าหากพิจารณาตามเจตนาในการกระทำความผิดรวมถึงความเสียหายอันเกิดจากกระทำความผิดนั้นเกือบทุกมาตราในหมวดหมู่ประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐหรือสถาบันพระมหากษัตริย์ยกเว้น มาตรา 107 มาตรา 109 และมาตรา 132 ล้วนแล้วแต่ไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติเนื่องจากการกระทำผิดเหล่านี้สามารถพิจารณาแรงจูงใจในการกระทำความผิดได้ในหลากหลายมิติ ไม่สามารถสรุปได้ว่าการกระทำผิดหรือละเมิดต่อบทบัญญัตินั้นมีเจตนาแห่งการฆาตกรรม อีกทั้งบางมาตรา ยกตัวอย่างเช่น มาตรา 113 ว่าด้วย

“ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อลี้ภัยหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญลี้ภัยอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญหรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือแบ่งแยกราชอาณาจักร หรือยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งราชอาณาจักร ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต”

ซึ่งหากพิจารณาแล้วไม่ครบครบถ้วนความตามแนวทางของสหประชาชาติทั้งเจตนาในการกระทำความผิด ที่อาจเป็นทางการเมืองหรือเจตนาอื่นๆ อันไม่ใช่เจตนาที่มุ่งร้ายต่อชีวิต

อีกทั้งผลเสียหายจากการกระทำความผิดก็มีใช้การสูญเสียชีวิต เพราะฉะนั้นจึงไม่สมควรที่จะมีอัตราโทษสูงสุดคือการลงโทษประหารชีวิต แต่จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มองว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือคดีอาญาร้ายแรงทางทหารนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของปวงชนชาวไทย หากมีผู้ใดละเมิดต่อสถาบันจะส่งผลให้เกิดความเปราะบางต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่การกระทำความผิดที่มุ่งร้ายชีวิตแต่หากเป็นแค่เพียงการวิพากษ์วิจารณ์ก็สมควรแล้ว อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญมองว่าการกระทำผิดเหล่านี้มีความชั่วร้ายเป็นอย่างมากเหมาะสมและควรแก่การลงโทษประหารชีวิต

โดยผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่ามุมมองความชั่วร้ายอาจพิจารณาได้จากความชั่วร้ายในแง่มุมมองของกฎหมาย โดยไม่ได้มองจากมุมมองของหลักอาชญาวิทยาเนื่องจากความชั่วร้ายทางกฎหมายอาญานั้น ทุกการกระทำความผิดที่ละเมิดต่อบทกฎหมายนั้นล้วนเป็นความชั่วร้ายทั้งหมด อีกทั้งในกรณีของการวิพากษ์วิจารณ์หรือการกระทำความผิดที่อาจสอดคล้องซึ่งนำมาสู่การดำเนินคดีในมาตรา 113 หรือมาตราอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง สหประชาชาติมองว่าประเทศไทยไม่ควรใช้การดำเนินคดีอาญาเกินความจำเป็น รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งเกี่ยวกับความมั่นคงหรือทางการเมือง เช่น การหมิ่นประมาทในทางกฎหมาย ควรจะเป็นกฎหมายแพ่งมิใช่คดีอาญาตามที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศไทย อีกทั้งยังปรากฏว่าฐานความผิดเหล่านี้ไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ เนื่องจากมิใช่การกระทำความผิดที่มีเจตนาฆ่าและส่งผลให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต

ในส่วนของมาตรา 108, 110 ซึ่งเป็นการประทุษร้ายต่อบุคคลของสถาบันกษัตริย์ ต้องยอมรับว่าประเทศสมาชิกอื่น อาจจะได้ไม่มีสถาบันกษัตริย์หรือหากมีสถาบันกษัตริย์วิสัยทัศน์ต่อระบอบนี้ก็อาจจะแตกต่างไปจากประเทศไทย เพราะฉะนั้นกรอบแนวทางของสหประชาชาติจึงมองในรูปแบบของคนในสังคมทุกคนคือคนเหมือนกัน ไม่มีบุคคลจากสถาบันใดที่จะมีอำนาจให้กำหนดอัตราโทษที่สูงกว่าผู้อื่นเป็นพิเศษ เนื่องจากหากพิจารณามาตราที่มีการประทุษร้ายต่อบุคคลทั่วไป อัตราโทษจะไม่รุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต

อีกทั้งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าหากผู้กำหนดนโยบายมีวิสัยทัศน์ที่บิดเบี้ยวในการมองความชั่วร้ายในการกระทำความผิด อาจส่งผลต่อนโยบายกฎหมายรวมถึงกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สามารถทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดน้อยลง

(2) อาชญากรรมที่มีผลต่อการทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต

พบว่าในมาตราที่ระบุถึงสาเหตุการกระทำความผิดซึ่งมาจากเจตนาฆ่าแล้วทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิตนั้นล้วนสอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติแต่ในมาตราที่มีอัตราโทษเพียงประหารชีวิตสถานเดียว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำในการลงโทษ

เข้าไปเพื่อให้ศาลได้ใช้ดุลยพินิจในการไต่ตรองพิจารณาการกระทำความผิดถึงแรงจูงใจ และสาเหตุแห่งความชั่วร้าย เช่น มาตรา 107, มาตรา 109, มาตรา 289, มาตรา 312 ทวิ และ มาตรา 319 ทวิ เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติอย่างสมบูรณ์

(3) การกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอื่นๆ

ผู้วิจัยมองว่าคดียาเสพติด ที่ถือเป็นความผิดจากกฎหมายบอกว่าผิด ไม่ได้มีความชั่วร้ายที่ชัดเจน สมควรแล้วหรือไม่ที่จะต้องลงโทษด้วยการประหารชีวิต หรือสถานการณ์นักโทษล้นคุกในปัจจุบันซึ่งจำนวนส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำความผิดจากคดียาเสพติด เป็นไปได้หรือไม่ว่ารัฐหรือผู้กำหนดนโยบายเป็นต้นเหตุที่ทำให้อาชญากรรมเพิ่มขึ้นเองจากนโยบายและกฎหมายต่างๆ ซึ่งอาจเรียกว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยรัฐ

อีกทั้งมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มองว่าการค้ายาเสพติดเหมาะสมต่ออัตราโทษสูงสุดประหารชีวิตเนื่องจากเป็นการกระทำความผิดที่ส่งผลให้ผู้สูญเสียชีวิตหลังจากเสพสารเสพติดประเภท 1 เข้าไป อีกทั้งผู้เสพอาจไปก่ออาชญากรรมที่ส่งผลต่อชีวิตได้เช่นกัน แต่ผู้วิจัยมองว่าการค้ายาเสพติดไม่สามารถยืนยันได้ว่าเจตนาของการค้ายาเสพติดนั้นคือเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต เนื่องจากหากพิจารณาแล้วเจตนาของผู้ค้ายาเสพติดคือความต้องการรวย การที่ต้องการฆ่าคนบุคคลหนึ่งไม่จำเป็นต้องขายยาให้กับบุคคลนั้น อีกทั้งในความเป็นจริงผลลัพธ์ความเสียหายจากการเสพยาเสพติดนั้นไม่ได้เสียชีวิตทุกรณี ยิ่งไปกว่านั้นหากพิจารณาสิ่งมีนเมาซึ่งรัฐกำหนดให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย เช่น สุรา ก็เป็นสิ่งที่บ่อเกิดแห่งอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆได้เช่นกัน หากพิจารณาจากมิติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าทั้ง 3 มาตราที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่มีอัตราโทษสูงสุดคือประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 คือ มาตรา 65, มาตรา 66 และ มาตรา 93 ล้วนแล้วแต่ไม่ควรใช้อัตราโทษประหารชีวิตเนื่องจากไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติและการลงโทษประหารชีวิตในคดียาเสพติดในช่วงอดีตที่ผ่านมาก็เป็นเครื่องหมายยืนยันแล้วว่าการลงโทษประหารชีวิตไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างถูกต้อง

จากแนวคิดสัดส่วนในการลงโทษพิจารณาจากเหตุทางภาวีสัยนั้นผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษเท่ากับความเสียหายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้นกับสังคม ดังนั้น หากความเสียหายจากกระทำความผิดมากการลงโทษก็จะรุนแรงตาม ซึ่งเห็นได้จากที่คดียาเสพติดสร้างผลกระทบความเสียหายอย่างมากต่อสังคม เลยส่งผลให้มีการลงโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตในสังคมไทยอย่างไรก็ดี หากคำนึงถึงเหตุส่วนตัวของผู้กระทำความผิด หรือเหตุทางอัตวิสัย ซึ่งอาจมีเหตุส่วนตัวอื่นๆ ในการกระทำความผิด ดังนั้น การลงโทษอย่างรุนแรงแต่เพียงอย่างเดียวอาจมีผลเพียงการข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้อื่นกล้ากระทำความผิด แต่อาจไม่มีผลในเรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก รวมถึงไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมได้

เพราะฉะนั้นคดีที่ไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติในการลงโทษคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดนั้นจึงไม่ควรใช้โทษประหารชีวิต รวมถึงคดีที่เป็นอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดนั้นก็ไม่ว่าที่จะกำหนดโทษประหารชีวิตไว้สถานเดียว เนื่องจากการพิจารณาเพียงภาวะวิสัยแต่ขาดการพิจารณาแบบอรรถวิสัย อีกทั้งการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดนั้นควรพิจารณาลักษณะส่วนตัวที่เป็นเหตุทางอรรถวิสัยของผู้กระทำผิดแต่ละคน และนำบุคลิกลักษณะส่วนตัวรวมถึงเหตุปัจจัยทั้งภายในภายนอกของผู้กระทำความผิดมาประกอบดุลพินิจในการลงโทษ ซึ่งจะทำการใช้กฎหมายอาญาและการลงโทษเกิดความเป็นธรรมมากที่สุด อันจะนำไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติ (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, 2560) อีกทั้งพบว่าความสอดคล้องภายนอกสังคมไทย อันประกอบด้วย

1) สภาพสังคมการเมืองระหว่างประเทศ พบว่า ประเทศต่างๆรวมถึงประเทศไทย จำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น เศรษฐกิจ เป็นต้น ส่งผลให้แนวทางการลงโทษประหารชีวิตจะต้องมีมาตรฐานปฏิบัติตามประเทศมหาอำนาจในช่วงเวลานั้น หากช่วงเวลานั้นประเทศที่เป็นมหาอำนาจ มีแนวคิดแบบโลกสมัยใหม่ เน้นการแก้ไขฟื้นฟูจะทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมโลก เพราะหากไม่ปฏิบัติตามจะมีการกดดันในเชิงระบบ ซึ่งเห็นได้จากการที่ประเทศไทยมีโทษประหารชีวิตจริง แต่ในทางปฏิบัติแทบจะไม่มีการประหารชีวิต

แต่ในทางปฏิบัติพบว่าประเทศไทยยังมีหลายฐานความผิดที่ไม่สอดคล้องตามแนวทางของสหประชาชาติ ซึ่งผู้วิจัยมองว่ากติกา ICCPR ที่ทั้งประเทศไทยและประเทศสมาชิกอื่นในสหประชาชาติเข้าร่วมนั้นไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน แตกต่างจากกฎหมายในประเทศที่มีการระบุอัตราโทษไว้ชัดเจน แต่สำหรับกติกานั้นพบว่าลงโทษเพียงแค่การคว่ำบาตรจากประเทศสมาชิกอื่นๆ หรือกดดันในเชิงระบบเท่านั้น โดยไม่มีบทลงโทษอย่างอื่น อีกทั้งหากสมาชิกรวมถึงสหประชาชาติพบว่าการละเมิดข้อตกลง ในทางปฏิบัติทำเพียงออกมาประนามหรือเรียกร้องให้ประเทศที่ละเมิดควรปฏิบัติตามแนวทางของสหประชาชาติ ซึ่งเห็นได้จากในหลายประเทศยังคงดำเนินการประหารชีวิตแบบไม่สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ โดยไม่สนถึงการกดดันจากสหประชาชาติ และผู้วิจัยมองว่าหากทัศนคติของผู้กำหนดนโยบายในช่วงนั้นๆ ไม่เห็นถึงผลประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง ก็จะทำให้แนวทางของประเทศไม่ปฏิบัติตามแนวทางของสหประชาชาติ พร้อมทั้งจะละเมิดมาตรฐานความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชนโดยคำนึงถึงเพียงอำนาจของความเป็นรัฐนั่นเอง พร้อมทั้งจะทำทุกอย่างเพื่อคงอำนาจของตนเองไว้ ส่งผลให้พบว่าประเทศไทยมีการลงโทษประหารชีวิตที่ไม่สอดคล้องต่อแนวทางสหประชาชาติมาตรฐานสากลในด้านสิทธิมนุษยชน และไม่เพียงประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตเท่านั้น แต่ยังมีประเด็นอื่นๆ อีกมากมาย

2) มาตรฐานและแนวปฏิบัติของสหประชาชาติ พบว่า ปัจจุบันไทยได้เข้าร่วมสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี กล่าวคือ สนธิสัญญาที่มีรัฐมากกว่าสองรัฐขึ้นไปเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญา ซึ่งกระบวนการในการทำสนธิสัญญามีหลายขั้นตอน นับตั้งแต่การเจรจา การให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาโดยการลงนาม การให้สัตยาบัน การภาคยานุวัติ และบางรัฐอาจตั้งข้อสงวน หรือตีความสนธิสัญญา และเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนในการทำสัญญาครบถ้วนแล้ว ภาคีก็มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป การเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาก่อให้เกิดพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา มิฉะนั้นอาจต้องรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาดังกล่าว พันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของไทย ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยเป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งสหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาหลัก จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC), อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women - CEDAW), กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR), กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR), อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD), อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) โดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) จะมีการพูดถึงโทษประหารชีวิตเป็นหลัก ซึ่งประเทศไทยได้ปฏิบัติตาม อาทิ เช่น ไม่ประหารชีวิตบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี และไม่ประหารชีวิตหญิงขณะตั้งครรภ์ ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับแนวทางสหประชาชาติเพียงแค่บางส่วน แต่ยังมีฐานความผิดที่ไม่สอดคล้อง แต่ในแง่ของการเข้าร่วมกติกาภาคีสถิติต่างๆ เป็นความสอดคล้องที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางของสหประชาชาติ เพียงแต่ต้องรอให้สภาพสังคมและทัศนคติของคนไทยพร้อมเสียก่อน สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐพร นครอินทร์ (2553) งานวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการของกระบวนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกระบวนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย โดยผู้วิจัยมองว่าปัจจัยนี้เป็นเหตุผลหลักส่วนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการลงโทษประหารชีวิต รวมถึงรูปแบบการประหารชีวิตและฐานความผิดที่จะมีการประหารชีวิต เพราะประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยจำเป็นจะต้องเข้าร่วมภาคีของสหประชาชาติเพื่อผลประโยชน์แก่ประเทศในด้านต่างๆ แต่ยังพบว่ามีกรณีละเมิดต่อข้อบัญญัติหรือข้อตกลงของภาคีต่างๆอยู่ เนื่องจากทัศนคติของผู้กำหนดนโยบาย รวมถึงบริบทสังคม แต่การที่มาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น การที่หลายประเทศทำตามแนวทางของมาตรฐานสากลแล้วเกิดผลลัพธ์ที่ดีให้กับประเทศไทย ก็อาจจะไปสะกิดความรู้สึกรู้สึกของผู้กำหนดนโยบายของไทยให้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบที่ดีขึ้นดังตัวอย่างที่มีให้เห็น เปรียบเสมือนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะส่งผลดีตาม ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติมากกว่าโทษอย่างแน่นอน แต่หากจะให้ได้ผลดีที่สุด ผู้กำหนดนโยบายควรมีการปรับตัวและปฏิบัติตามแนวทางของสหประชาชาติอย่างครบถ้วน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามมาตรฐานสหประชาชาติ ประกอบด้วย การใช้โทษประหารชีวิตในกรณีคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางของสหประชาชาติ พักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ กำหนดโทษจำคุกเพิ่มเข้าไปในบางฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตเพียงสถานเดียว การใช้โทษจำคุกระยะยาวที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนในการพ้นโทษ การจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่ได้รับการลดโทษ และการนำนักโทษประหารชีวิตไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่เสี่ยงสำหรับคนทั่วไป

การใช้โทษประหารชีวิตในกรณีคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางของสหประชาชาติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า สภาพสังคมไทยยังไม่เหมาะสมหากจะยกเลิกโทษประหารชีวิตในทุกกรณี เพราะฉะนั้นควรเริ่มจากการที่เหลือคดีที่เป็นเรื่องชีวิตต่อชีวิตไว้ เพราะเป็นเรื่องที่ชั่วร้าย ทัศนคติของสังคมยอมรับได้ยาก สอดคล้องกับบทความวิจัยของ วิชัย ศรีรัตน์ (2560) เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยประเทศไทยยังไม่ได้เข้าร่วมภาคีนี้ แต่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามหลักการของ ICCPR ที่ได้เข้าร่วมภาคีไปแล้ว จึงเห็นว่าหากไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต ก็จะต้องประหารชีวิตเฉพาะคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าทางการลงโทษประหารชีวิตของประเทศไทยต่อสังคมโลกได้และเพื่อให้สอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติ หลีกเลี่ยงการถูก Sanction อีกทั้งการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยจำเป็นต้องรับฉันทานุมัติจากประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมไทย และต้องยอมรับว่าสังคมไทยส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต เพราะฉะนั้นการที่ลงโทษประหารชีวิตเฉพาะความผิดเจตนาฆ่าทำให้

ผู้อื่นเสียชีวิต จึงเป็นทางออกที่ลงตัว สังคมยอมรับได้และสอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติ และจากการประหารชีวิตครั้งล่าสุดปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นนักโทษในคดีฆ่าผู้อื่นอย่างทารุณโหดร้ายเพื่อชิงทรัพย์ถือเป็นสัญญาณที่ดี เพราะคดีที่ประหารชีวิตเป็นคดีเจตนาฆ่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต และผู้ถูกลงโทษมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ถือว่าสอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีมาตรการแก้ไขตัวบทกฎหมาย แต่ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นไปค่อยไป ซึ่งในอนาคตอาจยกเลิกโทษประหารชีวิตไปได้ในที่สุด

อีกทั้งพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีบทลงโทษประหารชีวิตประมาณ 55 ฐานความผิด โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า บางฐานความผิดนั้นไม่สมควรที่จะมีโทษประหารชีวิต เช่น คดีเกี่ยวกับการปกครอง คดีเกี่ยวกับทหาร ยาเสพติด เป็นต้น ฐานความผิดเหล่านี้บางฐานความผิดไม่มีความชั่วร้ายในตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น คดีค้ายาเสพติด แรงจูงใจของผู้ค้าคือความรวย จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องประหารคนที่ต้องการรวย คดียาเสพติดควรเป็นคดีที่มีความผิดแบบ Mala prohibita กล่าวคือความผิดที่เกิดจากการบัญญัติให้เป็นความผิดโดยไม่เกี่ยวกับความผิดที่เป็นศีลธรรม จึงไม่ควรใช้การลงโทษประหารชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติที่ประหารชีวิตเฉพาะคดีเจตนาฆ่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต หากพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยที่มีการลงโทษประหารชีวิตเฉพาะผู้ค้า แต่ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้เสพ แสดงให้เห็นว่าภาครัฐหรือผู้กำหนดนโยบาย มองผู้เสพคือผู้ป่วย การเสพยาเสพติดถือว่าการกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด Mala prohibita สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้ แต่ในกรณีของผู้ค้ากลับมีอัตราโทษสูงสุดคือประหารชีวิต ซึ่งขัดแย้งกับ Mala prohibita เพราะความผิด Mala prohibita ไม่ควรมีโทษถึงประหารชีวิต คนอยากรวยจากการค้ายา ก็ควรแก้ไขฟื้นฟูได้เช่นกัน แต่ในแง่มุมมองของคนที่มีมุมมองว่าคดียาเสพติดไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต อาจมองว่ายาเสพติดเป็นเหมือนจุดกำเนิดของอาชญากรรมที่ร้ายแรงในสังคม เช่น คดีปล้นฆ่า ฆ่าชิงทรัพย์ เพื่อเอาเงินไปซื้อยาเสพติด เป็นต้น อาจมองได้ว่าการค้ายาเสพติดจำนวนมากคือแหล่งกำเนิดของอาชญากรรมแบบ Mala in se ชั้นดี เป็นความผิดที่คนทั่วไปเห็นชัดเจนว่าเป็นความผิดต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชน แต่จากบทความวิจัยของ ศุภชัย ปานพรหมมาศ (2560) เรื่อง “ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด: ศึกษากรณีการยกเลิกโทษประหารชีวิต” ซึ่งพบว่าการประหารชีวิตในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สามารถลดปัญหายาเสพติดอย่างถาวร กลับทำให้มีการลักลอบค้ายาเสพติดมากยิ่งขึ้น มีความพยายามเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการทุจริตในหมู่เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การบัญญัติโทษประหารชีวิตแก่ผู้ค้ายาเสพติดเป็นการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วน ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

พักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนวทางการพักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติโดยมีจุดประสงค์เพื่ออยากให้อัยการเลิกโทษประหารชีวิตในทุกกรณี และในทางปฏิบัติผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านนี้ได้ยื่นข้อเสนอแก่รัฐบาลไปทั้งหมด 3 ข้อ คือ 1) ประกาศพักการประหารชีวิตในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการโดยทันที เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับที่ 3 โดยมีเจตจำนงที่จะออกกฎหมายให้อัยการเลิกโทษประหารชีวิตในท้ายที่สุด 2) เสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อลดจำนวนความผิดทางอาญาที่มีบทโทษประหารชีวิต 3) ลงนามและให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights) ที่มุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งในขณะนั้นเกือบจะครบ 10 ปีในการที่ประเทศไทยยังไม่มี การประหารชีวิต แต่แล้วในปี พ.ศ. 2561 มีการประหารชีวิตนายธีระศักดิ์ หลงจิ หรือ มิก หลงจิ ทำให้ประเทศไทยยังถือเป็นประเทศที่ยังคงมีการลงโทษประหารชีวิตไปโดยปริยาย เท่ากับว่าหากประเทศไทยจะถือว่าเป็นประเทศที่ไม่มี การลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติจะต้องไม่มีการลงโทษตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงปี พ.ศ. 2571 ซึ่งหากเทียบกับตำแหน่งของรัฐบาลเท่ากับประมาณสามวาระในการดำรงตำแหน่งของรัฐบาล โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการยากที่จะดำเนินการไม่ใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติให้ครบ 10 ปี เพราะแนวทางของผู้กำหนดนโยบายในระดับ Elite model ของแต่ละรัฐบาลนั้นมีทัศนคติที่แตกต่างกัน รวมถึงหากเป็นรัฐบาลชุดเดิมที่ดำรงตำแหน่งหลายวาระแล้วมีทัศนคติเช่นปัจจุบัน ก็ยังทำให้การขับเคลื่อนไปตามแนวทางของสหประชาชาติโดยยึดหลักมาตรฐานสากลในด้านสิทธิมนุษยชนยังเป็นไปได้ยาก เพราะฉะนั้นในทัศนะของผู้วิจัยมองว่าการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนวทางในการพักการใช้การลงโทษประหารชีวิตโดยทันทีหรือการขอให้ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติจนครบ 10 ปีแล้ว จะถือเป็นประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปโดยปริยายนั้นเป็นไปได้ยาก

กำหนดโทษจำคุกเพิ่มเข้าไปในบางฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตเพียงสถานเดียว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าในบางฐานความผิด เช่น คดีฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรอง มาตรา 289 ผู้กระทำผิดมาตรานี้ จะต้องได้รับโทษประหารชีวิตเพียงสถานเดียว ส่งผลให้ศาลจะต้องตัดสินโทษประหารชีวิต โดยไม่สามารถพิจารณาเจตนาในการลงมือกระทำผิดของผู้กระทำผิดได้ ยกตัวอย่างเช่น นาย A ถูก นาย B ฆ่าพ่อแม่ นาย A ตั้งแต่ นาย A ยังเด็ก และเมื่อนาย A เติบโตขึ้นมา นาย A ไปแก้แค้นและฆ่านาย B โดยมีการไตร่ตรองวางแผนไว้ล่วงหน้า พอ นาย A โดนจับกุม ทำให้ศาลต้องตัดสินเพียงโทษประหารชีวิตสถานเดียวเท่านั้น ซึ่งกฎหมายปัจจุบันมองการกระทำความผิดแบบเส้นเดียว ไม่ได้มองถึงเหตุผลในการกระทำควบคู่ด้วย ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางท่านมองว่าควรเพิ่มดุลยพินิจให้กับศาลมากขึ้น เพื่อเป็นการ

ยืดหยุ่นในการตัดสินใจคืออาชญากรรมที่กำหนดโทษประหารชีวิตสถานเดียวเท่านั้น โดยมีมาตราที่จำเป็นจะต้องแก้ไขให้เป็นไปตามแนวทาง ดังนี้

- 1) มาตรา 107 การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์
- 2) มาตรา 109 การปลงพระชนม์พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- 3) มาตรา 277 ตรี (2) การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือ โดยร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรุ้มโถมจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
- 4) มาตรา 289 การฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าบุพการี ฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำตามหน้าที่ การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น
- 5) มาตรา 339 ทวิ การชิงทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอัน เป็นที่สักการะบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนาจนเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
- 6) มาตรา 340 การปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
- 7) มาตรา 340 ทวิ การปล้นทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอัน เป็นที่สักการะบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
- 8) มาตรา 46 (1) ความผิดฐานหนีราชการ และเป็นการหนีเข้าไปอยู่กับพวกศัตรู
- 9) มาตรา 65 การผลิตนำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เพื่อจำหน่าย
- 10) มาตรา 93 การใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจ ด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพเฮโรอีน โดยเป็นการกระทำ ต่อผู้หญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำผิด ทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ในการกระทำความผิดทางอาญา

ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการกำหนดโทษจำคุกเพิ่มเข้าไปในบางฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตเพียงสถานเดียวมีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดีคือเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้กระทำผิดได้มีโอกาสได้รับพิจารณาอัตราโทษขั้นต่ำสุด ยังไม่ถูกตัดชีวิตมีโอกาสดับเนื้อ กลับตัวแก้ไขฟื้นฟูเป็นคนดีสู่สังคมอีกครั้ง และหากเป็นคนดีได้ สังคมก็จะได้รับบุคคลที่มีคุณภาพเพิ่มอีก 1 คน อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดี ในทางกลับกัน ข้อเสีย ผู้วิจัยมองว่าหากมีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำและขั้นสูงไว้จะทำให้การพิจารณาคดีความของศาลอาจมีความคิดเชิงอคติในการพิจารณาเข้ามาแทรกแซง ยกตัวอย่างเช่น

มาตรา 340 การปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ถ้าคณะศาลที่ทำการพิจารณาคดีในครั้งนั้นมีประสพการที่ไม่ดีเกี่ยวกับปล้นทรัพย์ทำให้มีความคิดในเชิงอคติที่อาจฝังอยู่ในจิตได้สำนึก แน่แน่นอนว่าอาจทำให้ศาลเลือกที่จะวินิจฉัยคดีนี้เป็นโทษขั้นสูงสุด ประจวบกับการที่ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมที่ยังคงมีปัญหาดังแต่ต้นทางและสุดท้ายสู่ปลายทางซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าปลายทางของกระบวนการยุติธรรมก็อาจเป็นปัญหาได้เช่นกัน

การใช้โทษจำคุกกระยะยาวที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนในการพ้นโทษ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งได้เสนอว่าปัจจุบันเป็นการยากที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตไปเลย แต่อาจเสนอแก้ไขหรือเพิ่มมาตรากฎหมายเข้าไปหนึ่งมาตรา ดังนี้ “ความผิดใดที่มีโทษประหารชีวิตให้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิต ต้องรับโทษจริงเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปีหรือบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย” เนื่องจากหลังจากพ้นโทษแล้วจะขาดสมรรถภาพที่จะประกอบอาชญากรรมหรือกระทำผิดซ้ำ โดยคาดหวังว่าจะทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายรู้สึกว่าคุณยุติธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว แต่ต้องมีกระบวนการยุติธรรมที่โปร่งใส เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ และควรมีกระบวนการคัดกรองบุคคลก่อนปล่อยอย่างเคร่งครัด ยกตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดรับโทษตอนอายุ 30 ปี อายุหลังจากพ้นโทษออกมาคือ 60 ปี ความรู้สึกของเหยื่อหรือผู้เสียหายอาจจะรู้สึกว่าสาสมกับการกระทำความผิดแล้ว ออกมาอายุเยอะแล้วยากที่จะเป็นภัยต่อสังคมได้อีก แต่กลับกันถ้าเข้ารับโทษในเรือนจำตั้งแต่อายุ 20 ปี ออกมาอายุ 50 ปี ก็อาจจะมีสมรรถภาพที่จะกระทำผิดซ้ำได้อีก ซึ่งผู้วิจัยมองว่าปัญหานี้ อาจแก้ไขโดยเพิ่มปีในการจองจำเข้าไป เพราะไม่ขัดต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีการกล่าวถึงระยะเวลาของการจำคุกไว้เพียงในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งห้ามการลงโทษประหารชีวิตเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และห้ามการจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสขอภัยโทษ เพราะฉะนั้นสามารถทำได้ในบุคคลที่อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี แต่ควรพัฒนาควบคู่ไปกับการแก้ไขฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อคืนคนดีสู่สังคม และเป็นทรัพยากรที่ดีแก่สังคมไทย

จากนั้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอมาตรการการแทนการลงโทษประหารชีวิต **การจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่ได้รับการลดโทษ และการให้อภัยโทษในวาระสำคัญควรพิจารณา** พบว่าการประหารชีวิตกับการจำคุกตลอดชีวิตไม่ได้แตกต่างกันในเชิงความหมาย ถ้าหากโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นตลอดชีวิตจริงโดยไม่มีการพักโทษหรือภัยโทษ โดยปัญหาที่จะตามมาคือ นักโทษล้นคุก ก็สามารถให้การลดโทษในฐานะความผิดที่ไม่ได้ร้ายแรงต่อสังคม สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้เป็นการทดแทน อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดี วันใดที่ผู้กระทำความผิดมีพยานหลักฐานใหม่ที่พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของเขาได้ก็ยังมีโอกาส เพราะเขายังไม่ถูกปลิดชีพ แต่อาจจะต้องแก้ไขปรับปรุงในกระบวนการใช้พระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีใหม่เช่นกัน เพราะกระบวนการยังยุ่งยากและซับซ้อนและมีช่องโหว่ให้จำเลยใช้ช่องทางที่ไม่สุจริตทำให้ตนสามารถ

รอดพ้นคดี แม้ว่าพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่ จะเป็นช่องทางให้จำเลยที่ต้องรับโทษมีโอกาสพิสูจน์ข้อเท็จจริงความผิดตัวเอง แต่ในทางปฏิบัติกลับมีกรณีที่ประสบความสำเร็จน้อยมากหลังกฎหมายฉบับนี้ใช้มากกว่าเกือบ 40 ปี อีกทั้งยังมีหลายความผิดที่ไม่สามารถใช้พระราชบัญญัตินี้ได้ ยกตัวอย่างเช่น คดีที่ศาลพิพากษายกฟ้อง คดีที่ตัดสินจำเลยไม่รู้สิทธิของตัวเองในการต่อสู้คดี คดีที่มีหลักฐานใหม่ ทำให้จำเลยได้รับโทษน้อยลง คดีที่ตัดสินผิดพลาด เพราะผู้พิพากษาทุจริต คดีที่ตัดสินผิดพลาดในการตีความข้อความข้อกฎหมาย โดยการใช้พระราชบัญญัติจะกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา อีกทั้งสิทธิในการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นใหม่สามารถกระทำได้เพียงครั้งเดียวซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรให้สิทธิในการขอรื้อฟื้นคดีไม่จำกัดครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รวิภัทร์ ฉัตรไชยเดช (2562) งานวิจัยเรื่อง “การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่: ศึกษากรณีเงื่อนไขในการยื่นคำร้องและผู้มีสิทธิร้องขอให้รื้อฟื้นคดี” ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

และวิธีการลงโทษลำดับสุดท้ายที่ควรนำมาใช้แทนการลงโทษประหารชีวิตคือ การนำนักโทษประหารชีวิตไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่เสี่ยงสำหรับคนทั่วไป พบว่า ปัจจุบันคนในสังคมไทยรวมทั้งเหยื่อผู้เสียหายส่วนใหญ่ยังมีแนวคิดแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงเสนอทางเลือกที่คิดว่าสังคมยอมรับได้ นั่นก็คือการนำนักโทษประหารชีวิตไปใช้ประโยชน์ เช่น เป็นกองหน้าในสนามรบ หรือนำไปอยู่ในดินแดนรกร้างที่ต้องการการพัฒนาและขาดแรงงาน นำไปทดลองเชื้อโรคต่างๆ ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ แต่หากมีการแย้งจากเรื่องสิทธิมนุษยชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมองว่าบุคคลที่ไม่เห็นความเป็นมนุษย์จากผู้อื่นแล้วก็ควรหมดความเป็นสิทธิมนุษยชนไปโดยปริยาย แต่ในทางปฏิบัติจริงหากจะกระทำแบบถูกกฎหมายระหว่างประเทศคงเป็นไปได้ยาก เพราะตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถึงแม้ว่าปฏิญญาฉบับนี้จะไม่ใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศ แต่ก็จัดเป็นกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด ซึ่งประเทศต่างๆ ต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ตราไว้ในปฏิญญาฉบับนี้ โดยที่ปฏิญญาฉบับนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะทำความผิดรุนแรงเพียงใด หรือเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด ไม่มีบทใดในปฏิญญานี้ที่อาจตีความได้ว่า เป็นการให้สิทธิใดแก่รัฐ กลุ่มคน หรือบุคคลใดในการดำเนินกิจกรรมใด หรือการกระทำใด อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและอิสรภาพใดที่กำหนดไว้ ณ ที่นี้ ความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนจะยังคงอยู่

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง “แนวทางการลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทย: กรณีศึกษาอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางสหประชาชาติ” ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อเสนอแนะจากการศึกษา เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามมาตรฐานสหประชาชาติ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคตสืบต่อไป

(1) แก้ไขมาตราต่างๆ ที่ไม่เป็นไปตามนิยามของอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ถอดการลงโทษประหารชีวิตออก เหลือไว้เพียงคดีเจตนาฆ่าและทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต และมาตราที่มีอัตราโทษคือโทษประหารชีวิตสถานเดียวซึ่งควรเพิ่มอัตราโทษขั้นต่ำเข้าไป

พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีฐานความผิด 55 ฐานความผิด (กว่า 55 มาตรา) ที่มีอัตราโทษสูงสุดคือการลงโทษประหารชีวิตซึ่งขัดต่อหลักการสิทธิมนุษยชน และความเป็นสากลของมนุษยชาติที่ควรจะพึงปฏิบัติ เพราะฉะนั้นผู้กำหนดนโยบายควรแก้ไขมาตราต่างๆ ที่ไม่เป็นไปตามนิยามของอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ถอดการลงโทษประหารชีวิตออก เหลือไว้เพียงคดีเจตนาฆ่าและทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิต โดยในมาตราที่กำหนดเพียงประหารชีวิตสถานเดียวควรเพิ่มบทลงโทษจำคุกเข้าไป เพื่อให้ศาลมีดุลยพินิจวิเคราะห์ถึงสาเหตุในการกระทำผิดได้อย่างยืดหยุ่นมากขึ้น โดยมาตราที่คงไว้และสอดคล้องต่อแนวทางของสหประชาชาติในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์มาตราที่เกี่ยวข้อง 107 และ 111
- 2) การปลงพระชนม์พระราชินีรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มาตราที่เกี่ยวข้อง 109 และ 111
- 3) การฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดีราชินีราชสามีรัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรีหรือผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนักมาตราที่เกี่ยวข้อง 132
- 4) การฆ่าผู้อื่น มาตราที่เกี่ยวข้อง 288
- 5) การฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าบุพการีฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำตามหน้าที่การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น มาตราที่เกี่ยวข้อง 289

และมาตราที่มีอัตราโทษคือโทษประหารชีวิตสถานเดียวซึ่งควรเพิ่มอัตราโทษขั้นต่ำเข้าไป ประกอบด้วย ดังนี้

1) มาตรา 107 การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์
2) มาตรา 109 การปลงพระชนม์พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

3) มาตรา 277 ตรี (2) การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือ โดยร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรวมใจกันเป็นเหตุให้ผู้หนึ่งถึงแก่ความตาย

4) มาตรา 289 การฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าบุพการี ฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำตามหน้าที่ การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น

5) มาตรา 339 ทวิ การชิงทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนาจนเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

6) มาตรา 340 การปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้หนึ่งถึงแก่ความตาย

7) มาตรา 340 ทวิ การปล้นทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอัน เป็นที่สักการบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

8) มาตรา 46 (1) ความผิดฐานหนีราชการ และเป็นการหนีเข้าไปอยู่กับพวกศัตรู

9) มาตรา 65 การผลิตนำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เพื่อจำหน่าย

10) มาตรา 93 การใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจ ด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพเฮโรอีน โดยเป็นการกระทำ ต่อผู้หญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำผิด ทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ในการกระทำความผิดทางอาญา

(2) ใช้มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิตในมาตราที่ไม่สอดคล้องต่อแนวทาง ของสหประชาชาติในคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด

ในฐานความผิดที่ไม่สอดคล้องต่อคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางของ สหประชาชาติควรปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขกฎหมายที่บัญญัติไว้ว่าโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุก ตลอดชีวิตแทน โดยไม่ได้รับการพักการลงโทษ หรือหากจะมีการพักการลงโทษจะต้องมีส่วน การจำคุกเป็นระยะเวลาจนไม่สามารถออกมากระทำผิดซ้ำได้อีก เนื่องจากหมดสมรรถภาพ ที่จะกระทำผิดซ้ำ

(3) การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม

ปัญหากระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะปัญหาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวน ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกลางและอิสระของพนักงานสอบสวน ปัญหาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา รวมถึงปัญหากระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาและการกำหนดโทษที่ได้สัดส่วน ควบคู่กับการดำเนินการตามหลักของความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และความถูกต้อง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมายที่บังคับใช้อย่างจริงจัง รวมถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายรู้สึกว่าการยุติธรรมได้เกิดขึ้นจริง อีกทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต้องมีความเป็นกลางและตัดสินใจโดยปราศจากอคติส่วนตัวให้มากที่สุด พัฒนากลไกกำกับดูแลและตรวจสอบหน่วยงานทุกแห่งในระบบยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้การใช้อำนาจอย่างมีขอบเข็ลืออยู่น้อยที่สุด

(4) ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปัญหาความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจจะมีสาเหตุมาจากความผิดพลาดในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐาน กระบวนการนำสืบพยานหลักฐาน หรือการรับฟังพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ ทำให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์มีโอกาสถูกลงโทษเป็นตราบาปและรอยมลทินเกิดขึ้นในชีวิตได้ ดังนั้น การกำหนดให้มีมาตรการในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ เพื่อใช้เป็นมาตรการในการแก้ไขผลของคำพิพากษา เป็นการเยียวยาความเสียหาย และเป็นการปกป้องชื่อเสียงเกียรติยศของผู้บริสุทธิ์ให้กลับคืนมา แม้ว่าการแก้ไขผลของคำพิพากษาในคดีที่ถึงที่สุดแล้ว จะกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา แต่เป็นการเปิดให้โอกาสจำเลยได้นำพยานหลักฐานมาแสดงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน เป็นการคืนความยุติธรรมให้แก่คู่ความในคดี และเป็นการเรียกคืนความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมของสังคม อีกทั้งทั้งสิทธิในการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นใหม่สามารถกระทำได้เพียงครั้งเดียวซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรให้สิทธิในการขอรื้อฟื้นคดีไม่จำกัดครั้ง ผู้มีอำนาจกำหนดนโยบายจึงควรเล็งเห็นให้มีความสำคัญถึงปัญหานี้ และแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ให้สามารถใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและสังคมไทย

(5) ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางด้านอาชญาวิทยาอย่างเข้าใจง่ายแก่ประชาชน

พบว่าการศึกษากระแสสังคมส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยในการยกเลิกโทษประหารชีวิต และเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มผู้กำหนดนโยบายบางท่านเห็นว่าโทษประหารชีวิตทำให้อาชญากรไม่กล้ากระทำความผิดนั้น แสดงให้เห็นว่าขาดความเข้าใจทางด้านการลงโทษรวมถึงความเข้าใจทางด้านอาชญาวิทยา เพราะฉะนั้นควรเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้

โทษประหารชีวิตและประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น โทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้อาชญากรรมลดลง การไม่มีโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้เกิดปัญหานักโทษล้นคุก รวมถึงสถิติตัวเลขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้โทษประหารชีวิต ไม่ใช่เพียงพูดแต่เรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ามธธรรม สังคมไม่รู้สึกรู้สีกว่าจับต้องได้ หากกระแสสังคมมีความเข้าใจในการลงโทษประหารชีวิตมากขึ้น จะเกิดประโยชน์ต่อทัศนคติมุมมองในการลงโทษประหารชีวิตไม่มากนักน้อย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการกำหนดโทษที่เหมาะสมต่อสังคมไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

(1) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่จะศึกษาวิจัยควรศึกษาแนวทางการลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทยกรณีศึกษาคืออาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางของสหประชาชาติ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกับงานวิจัยนี้ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย

(2) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่จะศึกษาวิจัยควรศึกษาอุปสรรคหรือปัจจัยที่ทำให้กลุ่มผู้กำหนดนโยบายไม่สามารถดำเนินแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องต่อแนวทางในการลงโทษประหารชีวิตคืออาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามแนวทางสหประชาชาติ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมราชทัณฑ์. (2563). *สถิติผู้ต้องขังทั่วประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2563, จาก www.correct.go.th

คณิต ณ นคร. (2547). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

ณัฐพร นครินทร์. (2553). *วิวัฒนาการของกระบวนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลง*. (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รวีภัทร์ ฉัตรไชยเดช. (2562). *การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่: ศึกษากรณีเงื่อนไขในการยื่นคำร้องและผู้มีสิทธิร้องขอให้รื้อฟื้นคดี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

วิชัย ศรีรัตน์. (2560). การศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 46(3), 749-769.

- ศุภชัย ปานพรหมมาศ. (2560). ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด: ศึกษากรณีการยกเลิกโทษประหารชีวิต. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 5(3), 603-616.
- สมภาร พรหมทา. (2548). พุทธศาสนากับโทษประหารชีวิต. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 12(3), 5-116
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง. (2561). *โทษประหารชีวิต*. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, และปกป้อง ศรีสนิท. (2560). การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนกรณีคดียาเสพติดให้โทษ. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 46(4), 903-929.
- อดิศักดิ์ นุชมี. (2561). การยกเลิกอาญาประหารชีวิตกับแนวคิดอิสลาม. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 13(2), 53-67.

ภาษาอังกฤษ

- International Commission against the Death Penalty. (2013). *The Death Penalty and the “most serious crime” A Country-by-country Overview of Death Penalty in Law and Practice in Retentionist States*. Retrieved May 13, 2020, from <http://www.icomdp.org>
- Netter, B. (2005). Avoiding the Shameful Backlash: Social Repercussions for the Increased Use of Alternative Sanctions. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 96(4), 187-216.
- United Nations. (2020). *United Nations Treaty Collection, State of Ratification*. Retrieved May 25, 2020, from https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV12&ng
- Whitmeyer, J. M. (2002). Elites and Popular Nationalism. *Journal of Sociology*, 53(3), 321-341.
- Verboon, P., & Van Dijke, M. (2010). When Do Severe Sanctions Enhance Compliance the Role of Procedural Fairness. *Journal of Economic Psychology*, 32(1), 120-130.